

Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії

Наши голоса

Місячник Союзу українців Румунії. XXX рік видання. № 314, серпень, 2020

*І ружому навчається,
Щі свого не цурайтесь...*

М. Шевченка

Наш голос

NAȘ HOLOS
ISSN 1220-6296

Головний редактор – Ірина Мойсей
Редактори: Іван Ребошапка
Михайло Трайста

Редколегія:

Іван Арделян, Корнелій Ірод,
Іван Кідешук, Іван Ковач,
Микола Корнищан, Микола Корсюк,
Михайло Михайлюк, Віргілій Ріцько

Адреса редакції:

Раду Попеску, 15, Сектор 1, Бухарест;
Телефони: 021/222.07.29; 021/222.07.37
Телефони\Факси: 021/222.07.37; 021/222.07.55;
E-mail: redactia.nasholos@gmail.com

Друкарня «RCR Print»,
Бухарест, Румунія
Redactia:
Str. Radu Popescu, Nr. 15, Sector 1,
București România

Застереження:

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

Читайте в номері:

- ❖ *Миколі Жулинському – 80*
- ❖ *«На арфі господній...»: біблійний інтертекст у поезії Дмитра Загула*
- ❖ *Із нових видань Союзу українців Румунії*
- ❖ *Особистість людини, педагога, письменника*
- ❖ *Дума поеми «Сліпий»/«Невольник» – образ екзистенційної драми України та самого Шевченка (II)*
- ❖ *Найгрунтовніше дослідження про Президента Карпатської України*
- ❖ *Українська романістика Румунії: Трилогія Корнелія Ірода «Свято»*
- ❖ *Україніка Бухарестського університету – одна із складових румунської філології (LIX)*
- ❖ *«Ніяка книжка не пишеться легко...» (Інтерв'ю)*
- ❖ *Епопея задунайських козаків (Уривок з драми))*
- ❖ *Свято. IV Ворог мого ворога (Уривок з роману)*
- ❖ *Завтрашня смерть (Новела)*
- ❖ *Із сучасної румунської прози: Дан Клаудіу Тенесеску «Шлях мавок»*
- ❖ *Християнські читання «Гірчичне зерно» (Оповіді про основи християнського віровчення)*

Вперше День Незалежності України відзначили 16 липня 1991 року – в річницю прийняття Декларації про державний суверенітет України Верховною Радою УРСР. У постанові Про День проголошення незалежності України було написано наступне: «Зважаючи на волю українського народу та його одвічне прагнення до незалежності, підтверджуючи історичну вагомість прийняття Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 року, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки постановляє: Вважати 16 липня Днем проголошення незалежності України і щорічно відзначати його як державне загальнонародне свято України».

Однак пізніше цю дату перенесли на 24 серпня, бо ж саме 24 серпня 1991 року Верховна Рада УРСР прийняла Акт проголошення незалежності України. Остаточо День незалежності України був підтверджений на всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 рік. З цього дня історія України змінилася назавжди.

Володимир СОСЮРА

Любіть Україну

Любіть Україну, як сонце, любіть,
Як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу і в радості мить,
Любіть у годину негоди.

Любіть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну,
Красу її, вічно живу і нову,
І мову її солов'їну.

Без неї – ніщо ми, як порох і дим,
Розвіяний в полі вітрами.
Любіть Україну всім серцем своїм
І всіми своїми ділами.

Для нас вона в світі єдина, одна
В просторів солодкому чарі...
Вона у зірках, і у вербах вона,
І в кожному серця ударі,

У квітці, в пташині, в електровогнях,
У пісні у кожній, у думі,
В дитячій усмішці, в дівочих очах
І в стягів багряноті шумі...

Як та купина, що горить – не згора,
Живе у стежках, у дібровах,
У зойках гудків, і у хвилях Дніпра,
І в хмарах отих пурпурових,

В грому канонад, що розвіяли в прах
Чужинців в зелених мундирах,
В багнетах, що в темі пробивали нам шлях
До весен і світлих, і щирих.

Юначе! Хай буде для неї твій сміх,
І сльози, і все до загину...
Не можна любити народів других,
Коли ти не любиш Вкраїну!..

Дівчино! Як небо її голубе,
Люби її кожну хвилину.
Коханий любить не захоче тебе,
Коли ти не любиш Вкраїну...

Любіть у труді, у коханні, у бою,
Як пісню, що лине зорею...
Всім серцем любіть Україну свою –
І вічні ми будемо з нею!

Іван РЕБОШАПКА

Миколі Жулинському – 80

Цьогорічного місяця серпня, 25-го числа, один із найвидатніших українських вчених Микола Жулинський ступив на 80-ий поріг свого славного життєвого шляху літературного критика, літературознавця, політичного і громадського діяча, сповненого вагомих здобутків.

Уродженець селянської багатодітної сім'ї с. Новосілки (тепер с. Набережне) Демідського району Ровенської області, він, як писав про своє дитинство [«День», № 206, 10.11.2001], «...весь час виживав і ніколи не жив нормально. Післявоєнне дитинство – це постійний, невтолимий голод...», до того ж – ще й труднощі життя в селянській родині. «З 8-го по 10-й клас не вчився» через такі ж труднощі. Два роки (1960-1962) «чесно відпрацював як учитель 8-річної школи с. Озерськ Дубровицького району тієї ж області, бо «хотів якось вирватися, вчитися далі... Хотів бути письменником, журналістом...» Це спонукало його навчатися у Дубівському педучилищі, яке закінчив 1962 р., потім переїхав у Луцьк, де «треба було пристосовуватися до міського життя», що для осягнення мрії стати письменником додало певний життєвий досвід, як і слідуючі періоди життєвого шляху, які він пройшов як робітник промкомбінату Волинського достачторгу (1962-1963), як робітник, слюсар Луцького електроапаратного заводу (1963-1965) чи як трубозгинальник Ленінградського суднобудівного заводу (1965-1968). «Поїхав у Ленінград, зізнається Жулинський, бо хотів там вчитися (...).

Ленінград дуже багато мені дав, бо я там займався самоосвітою (...), вечорами обов'язково ходив у філармонію, до театру (...), декілька разів обійшов усі ленінградські музеї (...). Із мужицькою послідовністю вивчав світову культуру, принаймні наблизився до її розуміння».

Поворотним моментом, коли Микола Жулинський ступив на шлях висхідного й чимраз помітнішого становлення тим, ким сьогодні його знає Україна й увесь світ, був 1968-й – рік закінчення факультету журналістики Київського університету. Навчання в аспірантурі Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (1968-1971), далі здобуття звання кандидата філологічних наук (1972), членства у Спілці письменників України (1977), наукового звання доктора наук (1981), звання професора (1990), академіка НАНУ (1992). З 1998 р. він – член президії Ради, секретар НСПУ, заступник голови Товариства дружби з українцями за кордоном «Україна», один з ініціаторів створення (1989) Міжнародної асоціації українців і її президент (1989-2001), член редколегій журналів «Київ», «Київська старовина», «Слово і час».

Микола Жулинський був віце-прем'єр-міністром України з питань гуманітарної політики (1992-94, 1999-2001), головою підкомітету з питань творчої діяльності, мовознавства, мовної та культурно-просвітницької політики, депутатом (1994-1998), головою підкомітету з питань творчої діяльності, мистецтва, мовної та культурно-просвітницької політики Комітету з питань культури й духовності та ін., 2008-2010 – голова Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка. За свою багату різногалузеву діяльність був відзначений багатьма орденами, нагородами, республіканськими та міжнародними преміями.

Показовими стосовно висхідного наукового зростання Миколи Жулинського виявилися пройдені ним в Інституті літератури НАНУ етапи: вчений секретар (1993-98), заступник директора з наукової роботи й завідувач відділу рукописів (1998-91), від 1991 р. і до тепер він – директор Інституту літератури, який під умілим керівництвом здійснив багато наукових праць.

Головні наукові зацікавлення Миколи Жулинського, відзначає В. Г. Дончик, – це принципи й особливості втілення концепції людини в художніх образах і характерах, соціально-етичні та морально-філософські аспекти гуманістичної проблематики в літературі, жанрово-стильові зміни й тенденції; особистість і особистісне начало в українській прозі та поезії, роль і значення письменницької індивідуальності, різноманітність індивідуального світосприймання; проблеми реалізму, модернізму, постмодернізму, єдність традицій і модерності.

Ця майже вся проблематика літературознавства взагалі підтверджується відзначенням В'ячеслава Брюховецького фактом, що «Немає в українській літературі жодного більш-менш відомого автора, про якого не сказав би свого слова Жулинський», у своїх 19 книгах та у понад 700 статтях, оглядах та рецензіях.

Із настільки багатогранної тематичної палітри літературознавства вельмишановного Ювіляра виділимо шевченківську тему, найбільш досліджувану в нас, у Румунії, яка, на нашу втіху і, сподіваємось, на відраду Жулинського, чимось-то перегукується з його літературознавчими шевченкознавчими підходами, душевно пов'язуючи нас із ним. Адже ж 25-27 травня 2012 р. у місті Сату Маре відбувся приурочений 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка Міжнародний симпозіум «Тарас Шевченко – апостол українського народу» за участю престижних науковців Інституту літератури ім. Тараса Шевченка НАНУ, київського Національного університету ім. Тараса Шевченка, львівського Інституту ім. Івана Франка НАНУ, представників наукових закладів Румунії, діячів культури, письменників, представників державної влади, центрального і повітового керівництва Союзу українців Румунії, любителів Шевченкового слова. Наукова доповідь Миколи Жулинського «Тарас Шевченко: повернення «святого слова» поряд з іншими доповідями, увійшла зрезюмованою (рум. й англ. мовами), а повністю в оригіналі в одноіменний ювілейний (2013 р.) том «Тарас Шевченко – апостол українського народу»¹.

Сатумарська доповідь Миколи Жулинського стала органічною складовою набагато розлогішої його доповіді «Апостольська миссія Тараса Шевченка і ідеали славянського єдинства», представлена на науковій міжнародній конференції 24-26 листопада 2014 р. у Санкт-Петербурзі, де була надрукована 2015 р.². Того ж 2015 року до-

повідь була надрукована й українською мовою в Києві³.

Крізь призму шевченкознавчих положень Миколи Жулинського можна й варто б розглянути й оцінити нашу румунську шевченкіану. Але, на жаль, її синтез зверх столітнього розвитку майже одночасно з доповіддю Жулинського завершував своє концептуальне «визрівання», перший її том появився друком 2016 року⁴, а другий том – на початку 2017, й евентуальне сприйняття інтерпретаційних підходів, певних даних й інших елементів не було можливим. Все ж таки, «просвітлюючи» румунську шевченкіану «рентгенівськими променями» Жулинського, можна запримітити, що вона підтверджує толкові положення наукового шевченкознавства, відзначається своєрідністю розробок шевченкознавчих питань, у ній, щоправда, наявні певні «пропуски» чи недостатні інформації, які можна б надолужити в евентуальних нових студіях, які, на щастя, у нас деkim ще проводяться.

На многая літ Вам, вельмишановний Ювіляре! Всього Вам добра на світі! Нових наукових звершень! І до можливої бажаної зустрічі з Вами в нас, у Румунії.

Примітки

1 *Taras Şevcenko – un apostol al neamului ucrainean*. Ediție dedicată aniversării a 200 de ani de la nașterea lui Taras Şevcenko – Тарас Шевченко – апостол українського народу. Видання, приурочене до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка. Editura/Видавництво RCR EDITORIAL București/Бухарест, 2013.

2 *Т.Г.Шевченко и его время: материалы юбилейной международной научной конференции, посвященной 200-летию со дня рождения Т.Г.Шевченко.* – Санкт-Петербург, 2015. – С. 108-113.

3 Микола Жулинський, *Апостольська місія Тараса Шевченка та ідеали слов'янської єдності* // «Слово і час», 2015. – № 3. – С. 3-19.

4 *Pagini ale şevcenkianei din România*. Ediție bilingvă. Cercetarea izvoarelor, antologare, studii introductive, traduceri, rezumate, note și comentarii de Ioan Rebuşapcă, Profesor onorific al Universității de la București și al Universității Naționale «Iuri Fedkovyci», Cernăuți. Volumul 1 – *Сторінки румунської шевченкіани*. Двомовне видання. Вивчення джерел, упорядкування, вступні студії, переклади, резюме, примітки та коментарі Почесного професора Бухарестського університету і Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича Івана Ребошапки. Том 1. Editura/Видавництво RCR EDITORIAL, București/ Бухарест, 2016; т. 2, 2017.

Володимир АНТОФІЙЧУК, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

«НА АРФІ ГОСПОДНІЙ...»: БІБЛІЙНИЙ ІНТЕРТЕКСТ У ПОЕЗІЇ ДМИТРА ЗАГУЛА

130 років тому – 28 серпня 1890 р. – в буковинському селі Миліїв, що біля Вижиці, у бідній селянській родині народився видатний український поет, літературний критик і літературознавець, перекладач Дмитро Загуд. Його поезія – яскравий вираз модерністського світогляду, символістської манери письма. Її автор часто звертався до фольклорного, біблійного та античного інтертексту. Біблія була для нього чинником творчого натхнення, джерелом мотивів, образів, символіки, ремінісценцій, алюзій тощо. Євген-Юлій Пеленський вважав навіть, що символізм «в основу свою поклав релігію й релігійні образи»¹. І хай наведене спостереження видається дещо перебільшеним, проте критик не був надто далеким від істини. На його думку, «символістична філософія шукання чогось надреального (*«de realibus ad realiora»*) не могла не спинитися на *релігії*. Спроба ідеалістично розв'язати деякі питання в символістичному дусі через зустріч з суворим часом війни вела навіть іноді ще далі: до *містицизму*, як у Тичини чи Загуд»².

Дмитро Загуд був надзвичайно глибоким знавцем світової класики. «... Цей письменник, – свідчив про нього в 1927 р. професор Олександр Білецький, – насичений враженнями від літератур усіх часів і різних народів – од Біблії до «Фауста» Гете, від «Книги пісень» Гейне до творів сучасної німецької лірики, від античних поетів до руського символізму в особі Бальмонта, Брюсова та інш.»³. Але знання Біблії як шедевр світової культури в Дмитра Загуд доповнювалося ще й тонкими релігійними переживаннями, тому кожен використаний у художньому творі образ, сюжет чи мотив Старого й Нового заповітів проходили через серце й душу віруючого мистця, робили його поетичний твір надзвичайно емоційним і вражаючим за змістом. У 1912 р. Дмитро Загуд, за його ж свідченнями в автобіографії, писаний 15 квітня 1933 р. для слідчого Державного політичного управління, «став адвентистом

і був т. зв. біблійним робітником, тобто поширював Біблію та пояснював її»⁴. А згодом він навіть написав «адвентистську» статтю для часопису «Благая Весть».

Власне, погляди Дмитра Загуд на Святе Письмо увиразнюються також двома епіграфами до циклу «На біблійні теми», що увійшов до збірки «З зелених гір» (1918). Перший з них складають 3 – 6-ий рядки із вірша «Біблія» російського поета-символіста Костянтина Бальмонта (1867 – 1942, що входить до циклу «Три сонети», становить його завершальний твір. У першому з них («Питання») автор

намагається переконати в тому, що в усій єдності і суперечностях світу вбачається рука Бога. Але він ніяк не може зрозуміти, чому Господь не позбавить людину тернового вінця, чому він дав їй смерть, хвороби і бажання грішити, нарікати і навіть проклинати свого Творця? Другий сонет циклу («Відгук») підводить читача до висновку, що без вічних мук настав би кінець світу, що правда вся – тільки в образі Христа. Тому треба йти його дорогою мук, страждань і в такий спосіб перемогти смерть, сягнути найвищого блаженства. Російський поет

приймає шлях Христа, хоч дещо сумнівається, що він єдино правильний, покликаючись на біблійну історію. Але в цілому, за третім сонетом Костянтина Бальмонта, Біблія утверджує і радість життя, і терновий вінок, даний кожній людині. Немає сумніву, що в такому тлумаченні Книгу книг сприймав і сам Дмитро Загуд, і в його істинності він сповна переконався на власній життєвій і творчій долі.

Другий епіграф до циклу «На біблійні теми» стосується вислову Гете: «З Біблією оновиться кожне покоління». Отже, сторінки Старого і Нового заповітів повсякчас даватимуть людині основу для роздумів над своєю суттю, відкриватимуть їй нові шляхи для власного вдосконалення і пізнання Абсолюту. А мистці зав-

¹ Пеленський Є. Ю. Християнські елементи в повоєнній наддніпрянській поезії // Дзвони. – 1935. – Ч. 12. – С. 571.

² Там само, с. 571 – 572.

³ Білецький О. Дмитро Загуд // Загуд Д. Мотиви: Поезій збірка IV (1923 – 1926). – К.: ДВУ, 1927. – С. 8.

⁴ Загуд Д. Автобіографія 15 квітня 1933 р. // Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф. 263, оп. 1, спр. 43063, арк. 44 – 45.

жди шукатимуть у Біблії джерело нових тем і способи їх художнього освоєння.

Рання творчість Дмитра Загула інколи балансувала на межі міфо-ритуального та християнського світів і це поєднання, очевидно, прийшло із дитячих вражень. Змалку поет навчився сприймати довколишнє середовище у двоякому вимірі, у його бінарних опозиціях, середовище, у якому постійно змагаються добрі і злі сили, що уособлюють правду і кривду, любов і ненависть, вірність і зраду, щирість і лукавність. Цілком очевидно, що таке світосприйняття поета постало також на основі філософії романтизму, передовсім німецького, з його неприйняттям реального соціального середовища і поринанням в уявний світ інших, ідеальних цінностей. У «Автобіографії» 1927 року Дмитро Загул писав, що в дитинстві він слухав гуцульські історії «про чари лісів, потоків та скель, про лиху силу, що в образах нетрудних, пекунів, щезників, перелесників, нявок, лісовиків, чугайстрів, аридників і т. п. шкодять селянинові на кожному кроці його життя (насилають мор, голод, тучі, морози тощо, псують газдівку, маржинку, дроб'єтка, травицю і все». Чув він і «про добрих духів богів, про чарівних рахманів, що ходять голі під нами горініж, про країну вирію, де сонце ніколи не заходить, та про всякі інші чудесні справи, що будили живу дитячу уяву»⁵. Крім того, міцна дитяча пам'ять увібрала в себе безліч маминих пісень і переказів про старовину й опришків, почутих від батька, що «вмів оповідати, наче з книжки читав». Увесь той багатющий світ народної фантазії відчутно вплинув на оригінальну творчість Дмитра Загула.

У дитинстві допитливий хлопчина розкошував над прочитаним про Робінзона Крузо, Гулівера, Лиса Микиту, кругосвітні подорожі, засиджувався над річниками «Ластівки», «Зорі», «Бібліотеки для молоді» та іншими періодичними виданнями. А відтак, коли отримав доступ до книгозбірні двоюрідного брата Михайла Скрипника, перечитав, як то мовиться, одним духом Тараса Шевченка, Григорія Квітку-Основ'яненка, Пантелеймона Куліша, Олексю Стороженка, Миколу Гоголя, Івана Франка, Юрія Федьковича, підшивки «Правди», «Науки», «Зорі», старих календарів тощо. «Таке читання, ради цікавості і без певного плану, – згадував поет, – не могло допомогти виробити якийсь світогляд, а залишало після себе тільки враження іншого ідеального світу. Одне, що дала згадана лектура, – це національна свідомість як українця»⁶.

Навчання у Другій українсько-німецькій гімназії в Чернівцях, до якої Дмитро Загул вступив завдяки своєму вчителю Василеві Завадюку, який підтримав

його матеріально, забезпечило йому глибокі «знання класичної грецької й латинської та німецької літератури, всесвітньої історії»⁷. Водночас він нарікав (свідомо чи за чиєюсь підказкою, коли писав автобіографію 1927 р.?) на тодішню систему виховання учнівської молоді: «Хто не знає австрійської класичної гімназії, той і не зрозуміє, чого світогляд галицької та буковинської інтелігенції такий до жаху обмежений. Там вчили специфічному австрійському кар'єризму і рутенсько-австрійському патріотизму. Напихали дітей знаннями, що витворювали якийсь туманний ідеалізм під флером буржуазно-попівської ідеології та поваги до чужої німецької чи польської культури. Бурса, у свою чергу, виховувала дітей у старому народницькому україно-фільському дусі й не допускала дітей до заборонених радикальних та соціалістичних ідей».

Учнем четвертого класу гімназії Дмитро Загул представ до таємного гуртка шкільної молоді, пов'язаного з галицькою радикальною партією та чернівецькими соціал-демократами. На його засіданнях знайомилися з працями Драгоманова, Плеханова, Фейєрбаха, Ніцше та ін. Ця лектура, позбавлена планового і цілеспрямованого читання, чинила в «юнацьких головах повний хаос і сумбур».

Крім того, Дмитро Загул-гімназист брав діяльну участь у театральному та літературно-науковому гуртках, багато читав і писав, перекладав з Вергілія, Горация, Шиллера та ін., чим привернув увагу і пошану з боку гімназійних викладачів-словесників. Як свідчить Іван Винницький, Дмитро Загул «уже з першої кляси гімназії почав вправлятися у віршуванні»⁸. У власній оригінальній творчості юний поет перебував під значним впливом німецьких класиків-романтиків, а також Олександра Олеса, Миколи Вороного, Грицька Чупринки і найбільше – «молодомузівців».

Появу Загулових творів у чернівецькій пресі 1912 – 1913 рр. привітали Степан Смаль-Стоцький, Осип Маковей, Ольга Кобилянська, Богдан Лепкий, Сильвестр Яричевський та ін., чим заохотили поета-початківця до подальшої творчості. У той час він уже працював помічником редактора в газетах «Буковина» і «Народний голос», публікував у них свої вірші й слухав лекції у Чернівецькому університеті.

Доробок Дмитра Загула чернівецького періоду творчості складався, за підрахунками Степана Далавурака, з близько вісімдесяти оригінальних поезій, декількох перекладів, вільних переспівів, одного оповідання та низки публіцистичних статей⁹.

(Продовження на 8 с.)

⁵ Загул Д. Автобіографія // Загул Д. Мотиви: Поезій збірка IV (1923 – 1926). – К.: ДВУ, 1927. – С. 32.

⁶ Там само, с. 33 – 34.

⁷ Там само, с. 35.

⁸ Винницький І. З моїх спогадів про поета Дмитра Загула // Новий обрій: Альманах. – Мельбурн: Ластівка, 1960. – № 2. – С. 159.

⁹ Див.: Далавурак С. В. Ще про ранню творчість Дмитра Загула // Рад. літературознавство. – 1964. – № 1. – С. 122 – 129.

«НА АРФІ ГОСПОДНІЙ...»: БІБЛІЙНИЙ ІНТЕРТЕКСТ У ПОЕЗІЇ ДМИТРА ЗАГУЛА

(Продовження з 7 с.)

У перших поетичних спробах Дмитра Загула ще відчувається наслідування «Молодої Музи» з домінуванням мотивів душевних страждань ліричного героя, спричинених нерозділеним коханням, пристрасним бажанням у пісню перелити «власні смутки, власні болі». Інші вірші демонструють бадьорі заклики «до бою з ворогами», сподівання на кращу долю народу, коли «з неволі вольний встане / І щасливий рідний край», виявляють громадянські пориви благородної поетової душі знайти щастя і душевний рай для всіх. У цей контекст, сповнений оптимістичного пафосу, органічно вплітається поема «Над Йорданом» (написана 1912, опублікована 1913 р.), побудована на одному з епізодів євангельського оповідання про Івана (Йоана – у творі Дмитра Загула) Хрестителя (Предтечу).

У Новому Заповіті про життя Івана Хрестителя наведено лише децимну відомостей. Доповнення образно-сюжетної системи євангельських текстів, реконструкція їх «білих плям» починає вже апокрифічна традиція пізньої Античності й передає цю традицію до раннього Середньовіччя. Відтоді світова література, у тому числі й українська, дала безліч версій образу останнього біблійного пророка. Серед найпомітніших – драми «Іван» (1813) Фрідріха Кrumмахера, «Атта Троль» (1847) Генріха Гейне, трагедія «Іродіада» (1864) Стефана Малларме, новела «Іродіада» (1877) Гюстава Флобера, драма «Саломея» (1905) Оскара Уайльда, роман «Останній пророк» (1948) Леоніда Мосендза, а також численні вірші, які з'явилися в різні трагічні періоди ХХ ст.

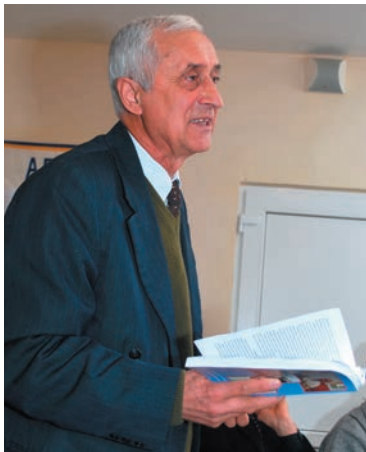
Змістовий діапазон трансформації євангельської оповіді про Івана Хрестителя досить широкий і багатоплановий. Письменники різних культурно-історичних епох прагнули наповнити євангельські формулювання конкретним соціально-ідеологічним і морально-психологічним змістом, реконструювати емоційні домінанти стану антагоністів Івана Хрестителя (Ірода, Іродіади, Саломеї) у момент видачі на страту найбільшого біблійного пророка, а також намагалися змалювати різні варіанти їхніх подальших долі. З усіх канонічних та легендарно-апокрифічних оповідей про Івана Хрестителя письменників найбільше цікавив сюжет про причини страти пророка. При цьому розроблялися різні мотивування виконання царем Іродом прохання Саломеї.

На відміну від названих вище авторів Дмитро Загул спирався у своєму творі на той євангельський епізод про Івана Хрестителя, який майже не використовувався у світовій літературі. Умовно його можна назвати «Хрещення Ісуса». Композиційно він складається із трьох частин. **У першій** з них ідеться про проповіді Івана Хрестителя на березі Йордану, щоб приготувати народ до очікуваного приходу Месії (Христа). До його гурту прилучалося багато людей і він хрестив їх водою. При цьому Іван вимагав, щоб прихожани сповідалися у своїх гріхах і поводитися праведно, нагадував кожному про його моральний обов'язок перед ближнім: «Хто має дві одежини, хай дасть тому, хто не має, і хто має їжу, хай зробить так само» (Лука, 3: 11). На запитання «Чому ж ти хрестиш?» прибульці почули відповідь, сповнену покорі і віри, яка чітко визначила покликання Івана як Предтечі Ісуса: «Я хрещу вас водою: але гряде Сильніший за мене, Якому я недостойний розв'язати ремінь взуття Його; він хреститиме вас Духом Святим і вогнем. Лопата в руці Його, і Він очистить тік Свій і збере пшеницю в житницю Свою, а полову спалить вогнем негасимим» (Лука, 3: 16 – 17).

Другу частину епізоду умовно можна назвати «Явлення Христа». Слухаючи Предтечу, народ постійно перебував у чеканні. Багатьом було відомо, що Месія тривалий час буде невпізнаним. Тому слова Івана «Він стоїть серед вас» заставили серця прискорено битися. І в цей час серед юрби на березі з'явився Ісус. Він разом з усіма готувався прийняти хрещення від Івана. Ніхто не знав його, навіть сам Іван, але Господь дав йому можливість пізнати, хто був Месія. Коли Іван підійшов до води, всіх уразили дивні слова, звернені до Христа: «Я повинен хреститися від Тебе і чи Тобі йти до мене?». Ісус відповів: «Допусти це тепер, бо так годиться нам виповнити усю правду» (Матвій, 3: 14 – 15). Ці слова були незрозумілими оточенню, але для Івана мали певний зміст. Його передчуття перемінилось у певність, і він погодився здійснити обряд.

Третя частина епізоду – це Богоявлення. У ту мить, коли Ісус стояв у річці і молився, сталося щось таємниче, знак розпізнавання. Ісус сходить, як і інші у воду, але не виявляє жодного гріха. І коли виходив з води, «зараз же побачив Іван небеса, що розкривалися, і Духа, Який, мов голуб, сховався на Нього. І голос був з небес: «Це Син Мій Улюблений, що Його Я вподобав» (Матвій, 3: 17).

(Далі буде)

ВІТАЄМО З НАГОРОДОЮ!

Прозаїк, літературний критик і літературознавець

Іван КІДЕЩУК

удостосний найвищої нагороди

Національної спілки письменників України –

медалі „Почесна відзнака”.

Щиро вітаємо нагородженого

і бажаємо йому міцного здоров'я,

невичерпної творчої енергії

та нових щедрих ужинок

на ниві українського письменства!

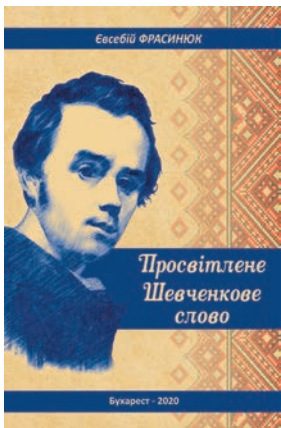

ІЗ НОВИХ ВИДАНЬ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

«Буковинські образки» Володимира Антофійчука

Добре відомий читачам «Нашого голосу» український літературознавець, культуролог, педагог, доктор філологічних наук, професор Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича Володимир Антофійчук видав нову книгу «Буковинські образки».

Книга містить наукові та науково-популярні статті, есеї, передмови, рецензії та спогади, у яких на основі рідкісних архівних матеріалів та маловідомих фактів автор здійснює спробу «бодай у загальних рисах відтворити окремі сторінки історії українського письменства Буковини в художній єдності обидвох її частин – Північної та Південної». Як сподівається сам автор, «поява «Буковинських образків» спричинить нові думки й дискусії щодо українського літературного процесу на Буковині. А найголовніше – активізує і прискорить його всебічне дослідження...».

«Просвітлене Шевченкове слово» Євсебії Фрасинюк

У притаманній йому манері своєрідного філософського мислення та особистого нетрадиційного прочитання й трактування літературних творів Євсебії Фрасинюк пропонує читачам збірку «Просвітлене Шевченкове слово», яка нещодавно появилась фінансовим накладом СУР. Книжка об'єднала в єдине ціле ряд цікавих оригінальних досліджень, які протягом кількох років з'являлися на сторінках «Українського вісника» і «Нашого голосу». І як стверджує редактор книжки Володимир Антофійчук, праця Євсебії Фрасинюк «виявляє нові науково обґрунтовані спостереження над творчістю великого українського поета-мислителя в контексті його світогляду й історичної доби, роздумів про морально-етичні принципи буття українського народу, а особливо – про сумні реалії, громадянське безправ'я і цілковиту політичну безперспективність українців в умовах царської Росії».

«Крізь шпаринку – у світ казковий» Людмили Дорош

Нова збірка Людмили Дорош містить 26 прозових творів для дітей і про дітей, написаних барвистою і мелодійною українською мовою, але разом з тим не складною, не перевантаженою, легкою для розуміння і сприйняття малими читачами (чи слухачами, у випадку, коли їм читатимуть старші). Сюжети оповідань і казок цікаві, насичені пригодами, пізнавальні й, не в останню чергу, повчальні, бо ж кому, як не Людмилі Дорош, вихователі за першою освітою і з досвідом роботи з дітьми, відома виховна роль дитячої літератури.

Редакція «НГ»

Іван КІДЕЩУК

ДУМА ПОЕМИ «СЛІПІЙ»/«НЕВОЛЬНИК» – ОБРАЗ ЕКЗИСТЕЦІЙНОЇ ДРАМИ УКРАЇНИ ТА САМОГО ШЕВЧЕНКА (II)

Думи мої молодії –
Понурії діти,
І ви мене покинули!..
Пустку натопити
Нема кому... Остався я,
Та не сиротою,
А з тобою, молодю,

Раю мій, покою,
Моя зоре досвітня,
Єдина думо
Пречистая!.. Ти витаєш...
Як у того Нуми
Тая німфа Егерія,
Так ти, моя зоре,
Просієш надо мною,

Ніби заговориш,
Усміхнешся... Дивлюся я –
Нічого не бачу...
Прокинуся... серце плаче –
І очі заплачуть.
Спасибі, зіронько!..
(«Сліпий/Невольник»,
1845/1859)

Не одноразово Тарас Шевченко звертався до теми величі й падіння славної Козаччини, яку прославляв і ридав за нею, як свідчить драматичне мотто, присвячене старому козакові, якому співчуває поет, пригнічений скорботними думами про історичну долю своїх предків: «Думи мої молодії,/ Поховані діти;/ Не літають з того світа/ Пустку натопити./ Покинула сиротою/ З тобою одною,/ Моє серце, моя зоре,/ Раю мій, покою!» Метафора Шевченка «Думи мої, молодії/ Поховані діти» звертається взагалі до долі людини, яка родиться і ще змалку та молодих літ мріє про своє щастя, бо вона не знає, що готує їй доля – щасливе життя чи «пустку» голу й нещасливу, з якою жив старий, побитий долею козак, потерпілий у нескінченних боях козацтва за волю, так і молодий Шевченко, закріпачений син України, що став круглим сиротою в 10 літ, і разом із братами й сестрами розійшлися вони поміж люди, «мов мишенята», або ще згадує поет свою долю дитини, що присудила рости голим і голодним підтинню, як усі обездолені закріпачені українці: «Я пас ягнята за селом/.../ Мені так любо, любо стало,/ Неначе у Бога... /.../ Молюся Богу... і не знаю,/ Чого маленькому мені/ Тоді так приязно молилось,/ Чого так весело було?/.../ Та недовго сонце гріло,/ Невдовго молилось.../ Запекло, почервоніло/ І рай запалило./ Мов прокинувся, дивлюся:/ Село почорніло,/ Боже, небо голубеє/ І те помарніло./ Поглянув я на ягнята – / Не мої ягнята!/ Обернувся я на хати – / Нема в мене хати!/ Не дав мені Бог нічого!.. / І хлинули сльози,/ Тяжкі сльози!..» («Мені тринадцятий минало»).

Знову сонце усміхнулось поетові у 24 роки, коли він був звільнений з кріпацтва, вступив у Академію мистецтв у Санкт Петербурзі та дебютував «Кобзарем» (1840), який приніс йому несподівану славу в столиці Росії, популярність у колах студентської молоді

та визнання співвітчизників, закоханих у поезію. Але прихильність долі до Шевченка не тривала довго. Наступна збірка «Три літа» (1843 – 1845) залишилася рукописною, була заборонена цензурою, а за участь у підпільному Кирило-Мефодіївському товаристві поета грізно покарали: з 1847 року почалася тяжка десятилітня каторга, він став солдатом-невольником у пустинях Азії.

«Кобзар» (1840) відкривається смутними думами: «Думи мої, думи мої,/ Лихо мені з вами!/ Чом ви стали на папері/ Сумними рядами?..», бо молодий поет, бувший кріпак, постійно співчував своїм нещасним землякам, але мав все ж таки якусь іскру надії на зміни до кращого життя своїх земляків, коли вважав свої думи про долю народу найкращими його дітьми: «Думи мої, думи мої,/ квіти, мої діти!» і посилав їх зі столиці Росії до рідної України, надіючись, що голос гіркої правди буде почутий імперськими можновладцями, і злиденне каторжне кріпацтво буде скасоване: «Там знайдете щире серце/ І слово ласкаве,/ Там знайдете щиру правду,/ А ще може й славу». Певне, знайдуть славу боротьби за волю історичної України і надію на звільнення з-під закріпачення, що боліло глибоко в душі поета, який ніколи не почувався вільним, ані щасливим, бо знав, як його співвітчизники тяжко ридають, як караються у царському ярмі.

Поему «Сліпий» Шевченко написав у селі Маріїнське 16 жовтня 1845 року, вона входила до забороненої цензурою рукописної збірки «Три літа», але більша частина поезій мало-помалу поширювалась у рукописних списках і потрохи друкувалась з численними вилученнями, спотвореннями та помилками, а сама збірка побачила світло друку майже через століття – вперше повністю (з епіграфом включно) книгу було надруковано 1935 р. у Львові в третьому

томі *Повного видання творів* за редакцією Павла Зайцева, але з порушенням Шевченкового плану збірки, так само, як і в Чиказькому виданні 1961 р., а зі збереженням послідовності творів рукописну книгу «Три літа» вперше було видано 1952 р. у Вінніпезі за редакцією д-ра Леоніда Білецького.

Назву поеми «Сліпий» у другій редакції (1859 р.) Шевченко змінив на «Невольник», коли сам готував до друку свої вірші «Поезія Тараса Шевченка. Том перший», і в цій же редакції поемі було надруковано (з випущенням з цензурних міркувань 39 рядків) у журналі «Основа» (1861, № 4). В основі сюжету поеми – картини й епізоди життя козацької родини на тлі історичних подій зруйнування Запорізької Січі й закріпачення українського народу лютою царицею Єкатериною II, що роздала закривавлені землі України своїм прихильникам – дворянству і запроданій козацькій старшині. Головні персонажі: старий козак, його дочка Ярина та названий син Степан, який потрапив у турецьку неволю і повернувся додому сліпим кобзарем, покаліченим у тяжкій неволі та з «розбитим серцем», повернувся, щоб зігріти свою душу коло рідні, хоч він був круглою сиротою та зріс у родині милосердного старого козака, якого любив і поважав як свого батька.

Усі шевченківські думи ґрунтуються на темі нещасної історичної долі українського народу, постійної боротьби за волю і краще життя, тому всі ліричні начала і змістовні звертання оспівують суть долі, як закріплюємо у нашому мотто, що очолює поему, підкреслюючи невідривність долі від життя людини «...Остався я/ Та не сиротою, / А з тобою молодю,/ Раю мій, покою,/ Моя зоре, досвітняя,/ Єдина думо/ Пречистая!.. Ти витаєш.../ Як у того Нуми/ Тая німфа Егерія, – /Так ти, моя зоре/ Просієш надо мною,/.../ Усміхнешся,/.../ Прокинуся, серце плаче – І очі заплачуть./ Спасибі, зіронько!..». Долю, присуджену Богом, поет вважає «досвітньою зорею» «Пречистою!» і надійною, тільки всі його чекання були утопічні, змін не було і немає, немов би залежали й вони від німфи Егерії, яка надихала царя Нуму на різні реформи – легко іронізує Шевченко. Хоч «плач» заливає серце й очі, поет не зрікається долі: «Спасибі, зіронько!..», і навіть більше, думає, як і старий козак, про вечірній останній час його життя, бо любов українського народу до своєї долі завжди була стійкою і надійною.

Третя частина ліричного вступу на підставі народної мудрості радить не ганятись за долею, бо попадають скоріше в могилу, і жартома, не без іронії, звертає увагу на сіромах, що ходять із торбами, з яких їх доля виглядає та ніяк не ступається, хоч лай,

виганяй її, а вона держиться людини із самої колиски, і на панщині «збирає колосочки/ На чужому полі», і в палатах з наймитами «Сидить собі сіромаха».

Подібна доля була і в старого козака ще за Гетьманщини, коли були «веселі і вольні» та, хоч доля залишила його з двома дітьми – донькою Яриною та зі сиротою Степаном, все ж таки неділями козак «шкварив по струнах», дітки танцювали, а батько співав, як колись молодим, і гуляв до втоми, згадуючи славні веселі часи, коли мужні хлопці тікали в байрак до козаків. Він розказує дітям про їхню долю, про сирітську долю Степана, який ще маленьким втратив батька Йвана, вбитого шляхтичами, та про втрату матері, як він зі своєю Мариною взяли хлопчика за свого, щоб грався і дружив з Яриною. Навчає Степана, як свою дитину, любити працю, молитися Богу, а як схоче «лихом торгувати», то піде у Січ і там пізнає життя з добром і злом, як і він сам пізнав. Слухняний Степан виріс, він сідлає коня, бере з комори козацьку зброю, бо змушений покидати хату та Ярину, в яку закохався, щоб захищати батьківщину, а старий батько «молодіє» і з плачем промовляє: «Зброє моя,/ Зброє золотая!.. / Літа мої молодії,/ Сило молодая! / Послужи, моя ти зброє,/ Молодій ще силі,/ Послужи йому так щиро,/ Як мені служила!». Попрощався Степан, подався на Січ, воював, як його батьки, і попав у османську неволю. Ярина молиться, ходить монастирями, плаче і вже п'ятий рік жде милого, старий козак теж сумує. А через п'ять років учули поблизу спів кобзаря, і в сліпому бідоласі Ярина впізнає свого Степана, що, повертаючись додому, співає людям про долю-недолю «Товариства кошового» і про свою власну долю в турецькій неволі. Щасливі поверненням Степана, заплакані Ярина і старий козак ведуть його у хату, перебирають, доглядають, вже й думають про його з Яриною весілля, тільки Степан відмовляється: «За що ж свої молодії/ Ти літа погубиш/ За калікою?.. Ярино! / Насміються люде/ І Бог святий покарає,/ І прожене долю/ З ції хати веселої/ На чужее поле». Степан вирішає повернутися на Запоріжжя жити з козаками.

Немов свідок сімейної долі-недолі старого козака Ярини та Степана Тарас Шевченко поемою «Невольник»/«Сліпий» складає у романтичному стилі невмирущу думу, оспівану сліпим кобзарем, і творить легендарний портрет народного героя, яким доказує, що сімейна драма головних героїв поеми була драмою всього українського народу, всієї України в боротьбі її мужніх синів за волю.

(Далі буде)

Ірина Люба ГОРВАТ, Василь МІЩАНИН

НАЙГРУНТОВНІШЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРО ПРЕЗИДЕНТА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

(ВЕГЕШ М. М., ВІДНЯНСЬКИЙ С. В.
АВГУСТИН ВОЛОШИН – «БАТЬКО КАРПАТОУКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ».
КИЇВ: ПАРЛАМ. ВИД-ВО, 2020. 472 С. + ІЛ., ІМ. ПОК.)

Нещодавно в «Парламентському видавництві» в серії «Політичні портрети» вийшла книга «Августин Волошин – «батько карпатоукраїнського народу». Її автори знані українські дослідники, професори, М. Вегеш та С. Віднянський, обидва уроженці Закарпаття, по-новому підійшли до дослідження непересічної особистості в історії краю президента Карпатської України Августина Волошина (1939 р.). Саме з постаттю цього видатного культурного, громадсько-політичного і державного діяча, загально-визнаного лідера українського національно-культурного напрямку в міжвоєнному Закарпатті, асоціюється національне відродження закарпатських українців у першій половині ХХ ст.

У «Передньому слові» М. Вегеш та С. Віднянський відзначають, що постать А. Волошина (17 березня 1874 – 19 липня 1945) відноситься до когорти визначних людей Закарпаття й України, а з його іменем «пов'язане піднесення рівня національної свідомості закарпатців, поступове самоусвідомлення угорських русинів закарпатськими українцями, частиною єдиного українського народу» (С. 7). Вони справедливо порівнюють Августина Волошина з Олександром Духновичем, який «уважається великим будителем закарпатських русинів-українців у ХІХ ст.».

М. Вегеш та С. Віднянський спростовують як твердження радянської історіографії, яка згадувала ім'я Августина Волошина «лише в негативному контексті...», так і «прибічників неорусинства, які голосливо твердять про «насилену українізацію корінного населення краю – русинів – чужими йому силами ззовні», а Карпатська Україна в 1938-1939 рр. – це «лише галицько-гітлерівський проект штучного пов'язання Закарпаття з Україною». А також те, що А. Волошин був призначений прем'єром другого автономного уряду Підкарпатської Русі – Карпатської України за наполяганням гітлерівської Німеччини, що взагалі до 1944 р. «Закарпаття не мало спільної з Україною

історії», а закарпатці нібито особливий, окремішній від українського, русинський етнос» (С. 9).

Виведення імені Августина Волошина із небуття стало можливим лише наприкінці 1980-х рр. і було пов'язане зі змінами суспільно-політичної ситуації в УРСР, коли Україна задекларувала свій шлях до незалежності. У цих умовах у 1990 р. Августина Волошина і Карпатську Україну офіційно вшанували на Закарпатті, а 12 вересня 1991 р. Прокуратура УРСР, розглянувши матеріали кримінальної справи президента Карпатської України, прийняла рішення про його реабілітацію. 15 березня 2002 р. Указом Президента України «за визначну особисту роль у боротьбі за утвердження української державності» Волошину Августину Івановичу присвоєно посмертно звання Героя України з удостоєнням ордена Держави. Нині ім'я та багатогранна діяльність президента Карпатської України добре відомі землякам. Своїм завданням автори науково-популярної книги поставили донести українському читачеві відомості про життя і працю президента Карпатської України, його внесок у загальноукраїнську національно-визвольну справу.

Рецензована нами робота містить 10 розділів. Перший розділ називається «Земля без імені» – батьківщина майбутнього президента Карпатської України». Термін «Земля без імені» по відношенню до Закарпаття вкорінився після того, як у 1932 р. відомий чеський письменник І. Ольбрахт видав книгу про Закарпаття під такою назвою.

Автори монографії вказують на розгортання з кінця ХVІІІ ст. активної літературної й громадсько-культурної діяльності закарпатських «будителів» М. Андрелли, І. Базиловича, В. Довговича, М. Лучкая, О. Духновича, А. Добрянського, А. Кралицького, О. Павловича та ін., що були добре знайомі з політико-публіцистичними творами російської та української літератури. А окремі з них знайшли реалізацію своїх талантів у Росії, Україні та інших європейських кра-

їнах (П. Лодій, В. Кукольник, І. Земанчик, М. Балудянський, І. Орлай, Ю. Гуца-Венелін) (С. 22-23). Більша частина першого розділу (С. 34-53) присвячена міжнародній ситуації кінця 1918-1919 рр., коли розпалася Австро-Угорська імперія, а на її руїнах у результаті національно-демократичних революцій виникають нові держави, діяльності у цих умовах політичних еліт краю, карпатурської еміграції, причинам зростання української національної свідомості серед закарпатців, умовам проведення і резолюції Хустського з'їзду 21 січня 1919 р., делегати якого висловилися за злуку з Україною, а також вирішення подальшої долі Закарпаття на міжнародному рівні, зокрема аналізу Сен-Жерменського договору від 10 вересня 1919 р. і, як результат, входження до Чехословаччини.

У другому розділі «Родина і формування світогляду Августина Волошина» автори досліджують священницький рід волошинів. Дід А. Волошина служив у Великих Лучках на Мукачівщині ще у 1830 році. Його батько, отримавши священницький сан, переселяється в с. Келечин (нині Міжгірський район), де й народився у 1874 р. майбутній президент Карпатської України. Сім'я, на переконання дослідників, «відіграла важливу роль у вихованні та формуванні світогляду Августина» (С. 97). У 9 років А. Волошин пішов здобувати освіту до Ужгородської гімназії. У 1892 р., завдяки рекомендаціям єпископа Юліана Фірцака, продовжує освіту на теологічному факультеті Пазманського університету в Будапешті. Щоправда через хворобу змушений переїхати до Ужгорода, де протягом 1893-1896 рр. закінчив навчання в Ужгородському теологічному ліцеї. Отримав диплом учителя початкових (основних) шкіл (1897 р.) з мовами навчання мадярською і руською та диплом учителя горожанських шкіл (1900 р.). Далі працював викладачем, а згодом директором учительської семінарії в Ужгороді.

У 1896 р. одружився на доньці професора гімназії Ірині Петрик, з якою прожив у мирі і злагоді не цілих 40 років. Ірина Волошина (Петрик) також займалася активною громадською роботою. Зокрема, в 1921 р. вона виступила ініціатором створення «Жіночого Союзу», 1909 р. разом із сестрою А. Волошина Ольгою Іриною відкрила «Маріанську конгрегацію греко-католицьких дівчат», була ініціатором створення «Народної кухні Жіночого Союзу», яка організовувала безкоштовні обіди для дітей бідняків тощо (С. 103-108).

У розділі «Початок релігійної та громадсько-політичної діяльності» автори, на основі документальних джерел, спростовують твердження окремих істориків у, нібито, сприянні А. Волошина угорським

владам у мадяризації, вказуючи, що протиставитися цьому процесу в тих умовах одній людині було неможливо. М. Вегеш та С. Віднянський роблять висновок: «Августин Волошин як греко-католицький священник усіма доступними йому засобами і як міг у тих складних історичних умовах відстоював права і свободи автохтонного слов'янського населення Закарпаття та інтереси своєї народної церкви, боронив традиційний обряд, відігравав важливу роль в акціях збереження церковнослов'янської мови в богослужінні й кирилиці в друкуванні книжок» (С. 129).

А. Волошин у різний час співпрацював і редагував щорічні календарі (місяцеслови), «Благовісник», «Наука», «Свобода», «Нова свобода». Він, за словами авторів, «зарекомендував себе як видатний педагог, активний просвітянин, видавець книг, газет і журналів, чудовий господарник» (С. 131).

Для розвитку освіти в краї А. Волошин зробив чимало. Свідчення цьому є ряд підручників, які під його авторством побачили світ і за ними вчилася ціле покоління дітей: «Методическая грамматика карпатурського языка для народных шкіл» (1899 р.), «Коротка руська граматика» (1899), «Читанка для угро-руської молоді» (1900 р.), «Граматика: вправи мішані мадярсько-руські» (1907), «Наука о числах. I і II клас народної школи» (1919) та ін. «Історія педагогіки для учительних семінарій» (1923). Загалом він автор 42 книг.

Августин Волошин, вказують дослідники, завжди відзначав самотність української мови. У підтвердження цього вони наводять його слова: «Борімся проти полонізмів, проти москалізмів або мадяризмів, но не борімся проти самого родного языка, котрий ні чим не винен в том, что не мог свободно на своей родной земли развиваться» (С. 147). Проблемою українізації 1930-х рр. автори вважають посилену чехізацію.

Ще одним напрямком громадської діяльності А. Волошина стала активна участь у виникненні і розбудові «Просвіти». Дослідники вказують на його заслуги у вихованні просвітянських кадрів, залученні до роботи в структурах «Просвіти» учительства, налагодженні тісних взаємин закарпатської і галицької «Просвіти», а також в тому, що Товариство «Просвіта» стало масовою громадською організацією, яка охоплювала всі здорові сили українців краю і діяльність якої спрямовувалася на популяризацію української культури, збереження рідної мови, утвердження української національної свідомості серед закарпатців (С. 154-155).

(Продовження на 14 с.)

НАЙГРУНТОВНІШЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРО ПРЕЗИДЕНТА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

(Продовження з 13 с.)

Четвертий розділ рецензованої нами праці називається «Педагогічна та літературна праця». Як справедливо відзначають автори, «педагогічні погляди Августина Волошина – це тема окремого дослідження». Вони детально проаналізували вклад попередників у розробку цієї теми, охарактеризували основні принципи концепції навчання та виховання, які розробив і виклав у своїх підручниках А. Волошин («Логіка» (1921), «Педагогіка і дидактика для учительських семінарій» (1923, 1935), «Коротка історія педагогіки для учительських семінарій» (1923), «Педагогічна психологія» (1923), «О соціальному вихованню» (1924), «Дидактика» (1932), «Педагогічна психологія» (1935), «Методика народно-шкільного навчання» (1935), «Про шкільне право будучої Української держави» (1942).

П'ятий розділ праці «Політична активність у Чехословацькій республіці» присвячений дослідженню політичної діяльності А. Волошина. М. Вегеш та С. Віднянський характеризують його як впливового політика, «який протягом усього міжвоєнного періоду дотримувався прочехословацької орієнтації, зокрема, з великою повагою ставився до першого президента Чехословацької республіки Томаша-Гаррига Масарика» (С. 221). Діяльність Волошина-політика висвітлюється на фоні запровадження у краї конституційної системи демократичної Чехословацької держави, що у свою чергу призвело до функціонування там парламентаризму, зокрема до виникнення та діяльності політичних партій, участі закарпатців у виборах до чехословацького парламенту – Палати депутатів і Сенату Національних Зборів, які упродовж міжвоєнного періоду проводилися на Підкарпатській Русі чотири рази – 1924, 1925, 1929 і 1935 роках. Авторі відзначають роль А. Волошина та очолюваної ним політичної сили проукраїнської орієнтації – Християнсько-народної партії у відстоюванні національних, національно-культурних, політичних інтересів мешканців краю.

У розділі «Від прем'єр-міністра автономного уряду Підкарпатської Русі до президента самостійної держави – Карпатської України» дослідники вказують на «тріумф і трагедію» Волошина-політика. А. Волошин, який «обстоював єдність і цілісність Чехословаччини та збереження її демократичного республіканського ладу...», відстоюючи право закарпатців на

автономний статус у складі ЧСР» (С. 265), в умовах загострення міжнародної кризи кінця 1930-х років опинився у надскладній ситуації. Наступив період т.зв. Другої Чехословацької республіки. Ключовими хронологічними мітками розділу є 26 жовтня 1938 р., коли А. Волошин був призначений прем'єр-міністром автономного уряду Підкарпатської Русі та 15 березня 1939 р. обрання його президентом незалежної держави – Карпатської України.

Критично оцінюють автори й помилки автономного уряду. Багато із запланованого досягти не вдалося «насамперед через надмірний радикалізм близького урядового оточення – активних діячів Організації українських націоналістів (ОУН), що прийшли до краю з інших українських земель, зокрема з Галичини. Зовнішньополітична пронимецька орієнтація уряду Карпатської України, розрив її зв'язків, насамперед торговельно-економічних, з іншими частинами Чехословацької республіки й загострення українсько-чеських відносин, відмова від пошуку можливих компромісів зі своїми агресивними сусідами – Угорщиною та Польщею, надмірне й невиправдане сподівання на підтримку ззовні, насамперед із боку Німеччини, та допомогу українській діаспори теж не сприяли успішному розвитку державотворчих процесів у краї» (С. 305-306).

Описують та аналізують автори умови підготовки та проведення Сойму Карпатської України, його вікопомні рішення, в яких проголошувалося, що «Карпатська Україна є незалежною державою – республікою з президентом на чолі, обраним Соймом». Державною мовою Карпатської України проголошувалася українська. Державним прапором затверджувався національний синьо-жовтий прапор, а державним гербом – сполучення крайового герба (ведмідь у лівім червоному колі й чотири сині та три жовті смуги в правому півколі) з національним (тризуб Володимира Великого з хрестом на середньому зубі). Державним гімном Карпатської України оголошувався національний гімн «Ще не вмерла Україна» (С. 324). Але 15 березня 1939 р. в день проведення Сойму, угорські війська розпочали загальний наступ на всій території щойно проголошеної Української держави, який, незважаючи на героїчний збройний опір нечисленних загонів Карпатської Січі, завершився 18 березня її повною окупацією і приєднанням до Угорщини.

«В еміграції». Таку назву має сьомий розділ монографії. У ньому описується вимушене перебування та діяльність А. Волошина поза межами Карпатської України, спричинене окупацією краю гортіївською Угорщиною. Автори детально простежили шлях президента Карпатської України за кордоном, підсумувавши, що «після нетривалих поневірянь європейськими країнами, у травні 1939 р. Августин Волошин опиняється в Празі, де залишився й жив постійно до свого арешту радянськими спецслужбами 20 травня 1945 р.» (С. 337). Місце вибрано не випадково, адже Прага «до 1945 р. залишалася одним із найбільших і найактивніших осередків української еміграції в Європі» (С. 341). У Празі А. Волошин, викладаючи в Українському вільному університеті, плідно займався літературною діяльністю, приділяв увагу залученню українських дітей у школи, гімназії. В Українському вільному університеті Августин Волошин пройшов непростий творчий шлях від професора педагогіки й декана філософського факультету (1939-1940) до ректора. За рішенням сенату УВУ, прийнятому на засіданні 16 квітня 1945 р., обов'язки ректора УВУ були покладені на А. Волошина (С. 350).

А вже 11 травня 1945 р. Августина Волошина вперше було затримано радянськими органами НКВС. Описуючи період еміграції А. Волошина, автори намагалися залучити доступні їм документи, про це свідчить хоча б використання фондів ЦАМГБ РФ. На нашу думку, використання матеріалів чеських архівів також розширило б джерельну базу дослідження і пролило б світло на «емігрантський» період у житті президента Карпатської України.

Наступний, восьмий, розділ «Ув'язнення і смерть президента Карпатської України» написаний із залученням документів архівно-кримінальної справи «Особова справа Августина Волошина», копії якої зроблено ужгородськими дослідниками в середині 1990-х рр., а оригінали нині зберігаються в російських архівах. Використано в роботі і спомины Івана Мондича, Емілії Дутки, Севастіана Сабола (Зореслава), Августина Штефана.

Після тривалих допитів (22, 24, травня, 5, 9, 12, 14, 19 і 20 червня 1945 р.) із застосуванням тортур Августину Волошину було представлено обвинувачення, в тому, що він «проводив ворожу діяльність проти Радянського Союзу». Морально знищений, президент їх визнав... Здоров'я А. Волошина було підірвано і він невдовзі помер у в'язниці. Сучасні дослідники називали різні дати смерті президента: 11, 14, 17 липня 1945 р. На основі «Справи Волошина»

вчені встановили точну дату смерті президента – 19 липня 1945 р. (С. 363).

Дев'ятий розділ роботи називається «Августин Волошин у спогадах сучасників». У ньому зібрані свідчення сучасників про видатного культурно-освітнього і громадсько-політичного діяча народовецького (українського) напрямку в краї В. Бірчака, П. Яцка, М. Бажанського, А. Штефана, В. Шандора, С. Росохи, Ю. Химинця, О. Ольжича-Кандиби, Л. Кріса, А. Дада, С. Сулятицького, М. Кульчицької, Г. Яворенка, І. Рогача, О. Волянського, М. Чумалівського, О. Свободи та ін., які опубліковані як одноосібно, так і у збірнику – «Карпатська Україна в боротьбі» (1939) (С. 423).

Завершальний, десятий, розділ монографії має назву «Августин Волошин і Карпатська Україна в усній народній творчості та художній літературі». У ньому представлена історія Карпатської України та її президента, що збереглась у народній пам'яті – легендах, піснях, коломийках.

У «Післяслові» М. Вегеш та С. Віднянський відзначають, що протягом 1990-2020 рр. українські історики, педагоги і філологи опублікували близько двох тисяч наукових і науково-популярних праць, в яких простежили життєвий шлях і багатогранну спадщину Августина Волошина.

Нині українськими вченими впорядковано і видано бібліографічні покажчики праць А. Волошина, збірників його вибраних педагогічних і художніх творів. Постать Августина Волошина зайняла чільне місце на сторінках загальноукраїнських і узагальнюючих праць і енциклопедичних видань. Це сталося також і завдяки авторам рецензованої нами монографії.

Монографія містить «Список скорочень» (С. 5-6) та «Іменний покажчик» (С. 461-469). Це значною мірою полегшує роботу дослідникам та бібліографам. Відзначимо й документальну базу монографії. При викладі основного тексту автори часто подавали цілі «документальні врізки». Робота гарно ілюстрована, у ній читач побачить велику кількість оригінальних фотографій, портретів політичних і громадсько-культурних діячів краю, фотокопій документів. Всі розділи роботи розпочинаються епіграфами. Хотілось би нашу рецензію завершити словами А. Волошина, взятими авторами епіграфом до сьомого розділу: «Божому Провидінню подобалося знову досвідчити нас. Ми знову втратили свободу, що нею втішалась вітка українського народу в Карпатах. Ми її втратили, але тільки під напором численнішого й сильнішого ворога».

Михайло Гафія ТРАЙСТА

УКРАЇНСЬКА РОМАНІСТИКА РУМУНІЇ: ТРИЛОГІЯ КОРНЕЛІЯ ІРОДА «СВЯТО»

(Продовження з № 313)

Образ дітей Ілаша Доріна в трилогії «Свято»

Михайло розповідає батькові про свою бригаду і про їхнього шефа Булигу або Зайця, як його прозвали робітники, який є шефом тільки на папері, бо справжнім їхнім шефом є Біца, якого слухають всі, в тому числі й сам Булига, який шефує тільки тоді, коли Біца не приходить на роботу.

Заяць дуже задоволений Михайлом, хвалить його щоразу, подає за взірць, а через таке ставлення бригадира Михайла зненавиділа вся бригада, в якій всі працівники, окрім Михайла, «криминарники» (бувші в'язні) – «Всі, але всі-всі, сиділи по кілька років. (...) Один за крадіжку, інший за бійку, ще інший оцих лаяв...». А Біца! Його всі бояться: «Трьох людей вбив! А подивись на нього – маленький, худенький... (...) Він таки вбив трьох і відсидів за це двадцять сім років».

Михайлові не довелося покидати роботу, як не довелося доказувати своїм колегам, що він не донощик. Зовсім інша доля чекала бідного хлопця!

Одного дня Михайло з братами Гадосами – Віорелом та Митром, їхали автобусом на роботу, але перед Ладичиним потоком зламався двигун. Хлопці пішли на поїзд, але запізнились, тоді вирішили повернутись додому.

Михайло розлучився з братами, бо йому було ближче повертатися полем, хоча він не любив працювати в полі, але йому було приємно іти стежкою й роздивлятися навкруг у тиші, яка «пахла землею, родючим полем – осінню».

Коли Михайло наближався до горішньої дороги, помітив біля хреста три людські постаті, які йшли йому назустріч...

«То, видай, Бобешки...» – подумав трохи збентежений, хоч особисто нічого не мав з ними, хіба що дружив з Гадосами, які ворогували з Бобешками, але хіба за таке можна когось чіплятися?

Але Бобешкам можна все!

Дві постаті йшли назустріч Михайлові, а третя зайшла у ліс.

Михайло здивувався, чому вони весь час озирались та йшли поспішно, щось говорячи між собою, поглипуючи на нього.

На мить Михайло хотів кинутися тікати полем, але завстидався своєї моментальної слабкості й попрямував далі.

Після короткої розмови Бобешки, озброєні (Валерко тримав у руці залізний лом), накинулись на Михайла, який мусів боронитися голіруч, навіть не мав часу відчепити від пояса ніж-рибку, хоча «що чипіль проти кола?»

Михайло відступив крок і з розгону блискавично тріснув Валерка головою в пику. «Щось лопнуло чи хряснуло, і Бобешка повалився, як скошений», але коли хотів зиркнути в протилежний бік, «щось сильно луснуло його в саме тім'я».

«Надворі потемніло і нестерпно загуло, ніби великодній дзвін дзвонив не над його самою головою, а всередині. У вухах докучливо цьвохкало. Але все це недовго, лиш доки не потонув у літеплу воду».

Бобешки покалічили Михайла Доріна, а також вбили Юрка Гадоса.

Нещастя, яке «нагрянуло» на двох з-поміж чільних златнян – Ілаша Доріна та його хрещеного батька Тодера Гадоса стало причиною призабути на деякий час про колективне господарство.

«Людям навіть трудно сказати, у котрого з них більше горе: у того, кому вбили сина, чи у того, кому не вбили, та, мабуть, назавжди покалічили? Обидва нещастя – неоправдані.

Один замолоду гниє в землі, а другий – ще молодший – лишився калікою.

Котрому гірше? Покійному Юрію Гадосу чи покаліченому Михайлові Доріну?

На перший погляд – ніби Юрію: по ньому залишились вдова та восьмирічна сирота, не говорячи вже про братів та невтішного немолодого батька...»

Наприкінці роману «Сонце в очах» Михайло знаходиться в остаточно безнадійній ситуації.

«Струс мозку – то струс мозку, (...) та хіба не можна вже нічого зарадити?» – мучить думка Михайлового брата Віктора.

«Невже медицина настільки немічна?»

Про долю Михайла Доріна читач довідається з четвертого роману «Ворого мого ворога», яка появиться незабаром і яку чекаємо з нетерпінням.

(Далі буде)

Іван РЕБОШАПКА

УКРАЇНІКА БУХАРЕСТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ – ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ РУМУНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ (LIX)

Літературознавство. Дослідницькі напрямки.

14. Пропагування української поезії Румунії.

9. У перекладах

(Продовження з № 313)

Автохтонна українськомовна поезія пропагувалася у нашій країні й у перекладах на румунську мову. У 1975 р. Стеліан Ґруя видав добірку перекладів «Balada locului»¹ («Місцева балада»), яка охоплює його румунські версії поезій Івана Ковача (25 зразків), Миколи Корсюка (18), Корнелія Ірода (10), Михайла Михайлюка (16) та Михайла Небіляка (21). Добірка відкривається теплою, дружньою й цікавою передмовою сучасного румунського поета Іона Горі (Ion Horea, 1929-2019), в якій він пише: «Приємне почуття братерства оволоділо мною при читанні книжки віршів п'яти знаменитих українських поетів («...poetii ucraineni remarcabili»), що знаходяться між літературною молодістю і зрілістю (у 1975 р. – *I. P.*), які живуть тут таки, у сусідстві зі мною, але з якими, зізнаюсь, я досі не пізнавався. Віддавна знав про їхню літстудію (керовану спочатку Стеліаном Ґруєю, потім Іваном Ковачем – *I. P.*), про газету («Новий вік» – *I. P.*), в якій вони утверджуються, а зараз пізнав їх у майстерних перекладах Стеліана Ґруї, благодушно поданих у книжці, що є приємним сюрпризом для румунського читача». «Про те, хто вони, які відмінні сповідання виражають їхнім поетичним мовленням і як співвідносяться з модерною творчістю, можемо дізнатися з їхніх поезій». Далі Іон Горя підкреслює ніким до нього, здається, не виявлений настільки достовірний факт, що згадані вище поети – це сини їхньої землі-Румунії. Зовсім не випадково, а, навпаки, Ґруя націлено замислив назву книжки – добіркою балад про місце народження творців. Іон Горя цей факт пояснює поетичним стилем: «Поетична душа – це дивне приховане створіння людей, вирощених тією ж землею, виплечаних тим же небесним світлом.

Автори цієї книжки походять із Сучави, Марамуреша, Караш-Северіна, належать тим же горизонталі й тому ж часові, які визначають ритми нашої (румунської – *I. P.*) сучасної поезії. Одночасно вони належать їхній генерації й літературі, яку ілюструють мотивними та метафоричними схрещеннями з українським фольклором». Чудовим метафоричним вираженням подає Іон Горя неможливість передати все багатство оригінальної поезії: «Перекладена поезія – це невідоме обличчя місяця. Світло, яке ми споглядаємо, – не те ж саме».

У своїх коротких представленнях Стеліан Ґруя посправжньому пішов далі від відзначеного Іоном Горією фольклорного бар'єра, виявленими деталями окреслюючи комплексний профіль кожного поета на основі наявних переважно у дотодішніх їхніх дебютних збірках. У поезії Івана Ковача Ґруя відзначає автентичну ліричну чутливість, відкритість до філософської медитації, інтелектуальне змагання, породжене витонченою конфронтацією з модерною філософською літературою та предковичними мотивами. У поезіях Миколи Корсюка, крім тісного зв'язку з народними марамороськими традиціями, народною міфологією, Ґруя вбачає тісний зв'язок з творчістю румунського поета-філософа Лучіяна Блаґи – схопленням у космогонічному виявленні вітаїзму рослинності. У збірці Корнелія Ірода «Вечірня молитва» (1973) Ґруя виявляє відмінну поетичну рису (Ірод згодом перейшов на прозову творчість – *I. P.*), а саме: «Культивування еротичного вірша традиційної субстанції та світлого пастеля у манері материкових класиків». Окрім стислої інформації про дебютну збірку Михайла Михайлюка «Інтермеццо» (1971), Ґруя відзначає щире захоплення автора південнобуковинськими гуцулами.

(Продовження на 18 с.)

УКРАЇНКА БУХАРЕСТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ – ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ РУМУНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ (LIX)

(Продовження з 17 с.)

Оприлюднювачем рідних місцевостей з багатими фольклорними марамороськими традиціями Ґруя вважає Михайла Небиляка, вірші якого сповнені багатої поривистої імаженістики, а еротичні з-поміж них схоплюють людське існування у зв'язку із рослинним світом, obsesivним тягарем часу і простору.

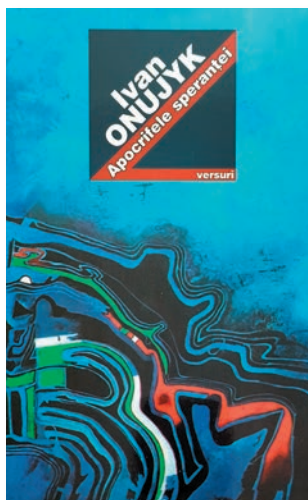
У 1980 р. появився у Бухарестському видавництві «Критеріон» ряд поезій Івана Ковача окремою збіркою під назвою «Fruntea singurătății»² («Чоло самотності») з передмовою провідного сучасного румунського поета Раду Кирнеча (Radu Cărneci, 1928–2017), у перекладі відомого румунського перекладача з російської, болгарської та української мов Іона Ковача. Своїм проникливим, авторитетним, щиросердечним «Переднім словом» Раду Кирнеч, так би мовити, «вручає» Іванові Ковачу атестат повної художньої зрілості й рекомендує спільній сім'ї творців художнього слова Румунії побратима-улюбленця муз, а широкий читацький публіці – «справжнього поета, який проймається тривогами епохи, захоплюється красою батьківщини, живе людською буденністю з її радостями та болями».

Дана книжка перекладів охоплює найкращі поезії Івана Ковача, що увійшли до надрукованих до того часу його збірок «Поезії» (1972), «Рівнодення» (1975), «Зав'язь» (1978), чи надрукованих в журналі «Обрії» або деінде. Найбільше поезій підібрано з останньої збірки («Зав'язь»), яка засвідчила появу нових відтінків у поетичному світосприйманні Івана Ковача, що розвинулися в наступних його збірках – «Диво» (1981) і «Життя без ком» (1985). З точки зору тематично-ідейної, збірку румунських перекладів складено в такий спосіб, щоб вона вповні виражала дотодішню тематичну палітру Ковачевої лірики. При цьому, розуміється, ніяк не занедбаний критерій структурної різновидності та художньої цінності: із настільки оригінального доробку підібрано ті поезії, які представляють Івана Ковача румунському читачеві таким, яким уже

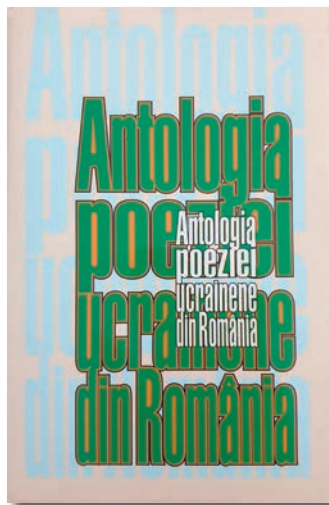
давно його знають українські читачі: поетом жит-терадісних, бадьорих акордів, але й проникливим сприймачем сенсу життя та філософсько-поетичним його осмислювачем, глибоким ліриком, автором свіжої образності поетичної експресії, визначними віхами якої є посилені самотності метафоричність, «форсування» усталених мовних канонів та використання власних семантико-стилістичних інновацій і «знахідок»³.

Окремою збіркою «Apocrifele speranței» («Апокрифи надії») появилися (2001 р.) вірші Івана Онужика у добірці та перекладах/версіях Степана Ткачука⁴, якого він на останній сторінці обкладинки так представляє румунським читачам: «Допитливий, невгамовний та нонконформістський, Іван Онужик уже своєю дебютною збіркою «Монолог і полум'я» шокує вразив читачів незвичайністю метафоричної експресивності, оригінальністю свого таланту, завдяки чому він, наче блискуче астральне тіло, піднявся не тільки на небо української літератури Румунії, але й на небозвід української літератури взагалі – материкової чи діаспорної».

Степанові Ткачуку, як надто продуктивному авторові, належить і об'ємиста «Antologia poeziei ucraiene din România»⁵ («Антологія української поезії Румунії»), в якій представленими у перекладі на румунську мову 24-ма авторами подано (в алфавітному, а не в хронологічному порядку) бажано вірогідну картину українськомовної поезії Румунії до 2000-го року віршовими зразками таких поетів, як: Іван Арделян (41 зразком), Марія Балан (5), Василь Баршай (3), Корнелій Ірод (14), Гаврило Клемпуш (7), Ілля Кожокар (21), Микола Коцар (6), Іван Ковач (83), Кирило Куцюк-Кочинський (9), Орест Масикевич (17), Оксана Мельничук (10), Михайло Михайлюк (19), Михайло Небиляк (25), Іван Неґрюк (34), Іван Непогода (16), Іван Онужик (20), Денис Онишук (8), Юрій Павліш (35), Теофіл Ребошапка (14), Павло Романюк (41), Іван Шмуляк (5), Степан Ткачук (189), Михайло Волощук (15).

Судячи, по-перше, по числу перекладених поезій кожного автора, складається враження, що критерій підбору незавжди був ціннісно-художнім. З не погодових майже «сухих» прозаїчних поезій-«крапель у море» (згідно з його ж визначенням – І. Р.) перекладено аж 16 зразків, а з Михайлюкових вартісних, високо оцінених канадцем Богданом Бойчуком та професором Володимиром Антофійчуком, подано тільки на 3 зразки більше, з досконало вишліфованих Масикевичевих – тільки на один зразок більше, а з вповні самобутніх глибокого змісту поезій Теофіла Ребошапки – на 2 зразки менше. По-друге, у складанні «Антології» допущено непоправний «гріх»: у ній немає провідного поета Миколи Корсюка, якого до тоді Ткачук дуже високо оцінював. Невключення Корсюка в «Антологію» – це свого роду «відплата» чи помста, зазвичай використовувані в історії літератури. Перший класик нової української літератури Іван Котляревський, страх нагнівавшись на конотопського поміщика-видавця і мецената Т. Папуру, який 1798 р. видав за власні кошти перші три книги «Енеїди» без згоди автора, який у третій частині поеми увів його у пекло під зневажливо зміненим прізвищем *мацапура* (бридка, негарна зовні людина, що має непропорційну будову тіла, обличчя; потвора, страховисько) такими словами: *Якусь особу мацапуру/ Там шкварили на шашлику...*, за те, що він віддав «Чуже в печать» і «чужим пустився промишлять». Ткачук не поступив настільки немилосердно, а просто обійшов увагою Корсюка із-за, правдоподібно, певні непогодженості у підтримуваних останнім принципах. Ткачука ж за певні суперечки Стеліан Ґруя не увів у збірку перекладів «Balada locului» (1975), поряд з І.Ковачем, М.Михайлюком, М.Небиляком та К.Іродом. Можливо, під впливом Ґруї Маріан Попа не увів Ткачука у свій «Dicționar de literatură română contemporană» (1971). Все це «тертя» між поетами та іншими особами – тільки моментальні прояви, бо Ґруя пізніше прихильно писав про Ткачука (Стеліан Ґруя, «Поезія Степана Ткачука» // «Обрії», 1987, 160-170), і даний його поступ має своє значення для утвердження рідномовного літпроцесу. В «Антології» немає Юрія Ракочі та Євгена Сав'юка, яких у своїй

передмові Ткачук зачислює до «фундаторів української літератури Румунії». Так «ущерблена» картина української поезії Румунії – не є корисною ні українцям, ні румунам. У передмові Ткачук подає і загальну картину зародження, зростання та поширення цієї літератури у нас і у світі, але не подає, як у випадку виданої ним збірки Онужика, якихось-то «ключів» до сприйняття художньої особливості кожного автора. Немає подібних «ключів» ні у вступних коротких представленнях поетів, в яких подано лише суто біографічні дані – роки життя, місця народження, освіти, місця праці, надруковані твори.

Відрадним й показовим стосовно літературних потенцій ряду українських поетів саморозкриватись перед румунським читачем, вести «діалог» з румунськими побратимами по перу, є той факт, що одні з-поміж них виявляються двомовними творцями. Першим, здається, так зарекомендував себе давно покійний Стеліан Ґруя збірками власних румунських поезій «Baladele Arborei» (1977, «Арборянські балади»; Арборе – рідне село автора), «Nord» (1978; «Північ», в якій іде мова про північну сторону Молдови чи про Південну Буковину) та збіркою віршів для дітей «Măgărușul năzdrăvan» (1991, «Віслючок-вітівник»). Ґруя є також автором ряду румунських прозових творів, про які мова піде в іншій статті.

Двомовним поетом зарекомендував себе й Ілля Кожокар, який, крім збірок українських поезій, надрукував збірку власних румунських поезій «Nemărginirea înfrântă» («Подолана безмежність»), про яку мова була у попередній статті даної рубрики.

(Далі буде)

Примітки

- 1 *Balada locului. Poezie ucraineană din România. Selecție și traduceri de Stelian Gruia.* Editura Kriterion, București, 1975.
- 2 Ivan Covaci, *Fruntea singurății. Versuri.* În românește de Ion Covaci. *Cuvânt înainte*, de Radu Cârnelci. Editura Kriterion, București, 1980.
- 3 Іван Ребошапка, *Шляхетне змагання – на взаємну славу обох суперників*// Іван Ребошапка, «Всесвіт усного і писаного слова» (2), Вид-во RCR Editorial, Бухарест, 2013, 261-272.
- 4 Ivan Onujec, *Apocrifele speranței. Versuri.* Versiune românească de Ștefan Tcaciuc, Editura Mustang, București, 2001.
- 5 *Antologia poeziei ucrainene din România.* În românește de Ștefan Tcaciuc. Editura Mustang, București, 2000.

Віктор ГРИГОРЧУК

«Ніяка книжка не пишеться легко...»

*Інтерв'ю з прозаїком, поетом, журналістом, перекладачем,
протоієреєм Румунської православної церкви Корнелієм Іродом*

«Своє подвійне покликання К. Ірод вбачав передусім у служінні слову, адже, на його переконання, слово літературне і Слово Боже об'єднані однією високою місією – духовного й морального удосконалення людини зокрема і людства взагалі»

«К. Ірод був серед перших українських письменників Румунії, які глибоко перейнялись духом оновлення рідного слова. Початки його літературної діяльності припадають на другу половину 1950-х років, коли в різних мистецьких збірниках, альманахах, періодичній пресі почали з'являтися оповідання, вірші, репортажі цього автора. Книжковим дебютом стала збірка інтимної та пейзажної лірики «Вечірня молитва» (1973), яка засвідчила появу самобутнього поетичного голосу й здобула успіх у читачів. Сам же письменник розцінював її лише як «вияв ліричного спалаху», вважаючи своїм покликанням прозу, у царині якої він сказав справді вагоме слово. Уже перший роман К. Ірода «Передодень» (1975, 2-ге вид. 1998), що є початком трилогії «Свято» (наступні два – «Ранок», 1984 і «Сонце в очах», 1988), посів особливе місце в українській літературі Румунії й дав підстави критиці вважати письменника одним із найцікавіших її прозаїків (згодом усі три томи були перекладені румунською мовою)»

(Тамара Носенко: Корнелій Ірод – український письменник Румунії (феномен творчості), Київ, Слово і час, № 10 (706), с. 90-100.

Віктор Григорчук: Яка головна мотивація є у всіх письменників або Ваша особисто?

Корнелій Ірод: На Ваше запитання, пане Вікторе Григорчук, і легко відповісти, і надто важко, бо стараюся уникнути пишномовності, а також загальщини. Мабуть, у кожного творця своя мотивація писати й тільки йому притаманна на це причина, але, безперечно, існує й спільний «стимул», котрого прийнято називати талантом. А я, чесно кажучи, пишу, бо охота.

В. Г.: Як, на Вашу думку, можна охарактеризувати українську літературу Румунії наших днів?

К. Ір.: Не тільки я тієї думки, що україномовні письменники Румунії створили упродовж часу, вірніше, починаючи з середини минулого століття й аж донині,

цікаву й zarazом цінну літературу. Існують у нас талановиті поети, прозаїки, драматурги, есеїсти, критики, літературознавці, «відповідальні» за сьогоднішній хороший стан нашої літератури. Ці творці відомі всім, і я не буду називати їх, щоб не пропустити чиєсь ім'я. Але сьогодні проблема інша: на жаль, не знати, скільки ще триватиме це благоденство української літератури в Румунії.

В. Г.: Яким Ви бачите майбутнє нашої літератури? Мені здається, що останнім часом у нас бракує молодих письменників. Це факт, що ця робота не гарантує достатній рівень життя. Хіба тому письменництво не приваблює нашу молодь писати, а чи вона не має достатньо сильних моделей, не знайшла «майстрів», за взірцем яких могла б розвинути свою мистецьку обдарованість?

К. Ір.: Якраз це я й мав на увазі, коли говорив про тривалість і перспективи сучасного стану української літератури в Румунії. У нас молодих письменників дійсно небагато. Нині в Румунії більшість українських творців красного слова старшого й середнього віку, а молодих, на жаль, гей обмаль. А причин цьому кілька, серед яких найголовніша – це брак українських шкіл, а до цього стану обов'язково треба додати чимраз виразніше помітна неохота молоді читати. Ніякого «маестро» не можна звинувачувати в цьому. «Маестро» має свою роль – і то в незначній мірі – уже тоді, коли майбутній письменник узяв перо в руки і написав перші сторінки. А якщо комусь література чужа і байдужа людськи та

соціальні проблеми, навіщо йому якийсь «маестро»? Без солідної та широкої культури (яку здобувають люди у хороших школах, але й самотужки) і без глибокого знання мови нема смислу лізти в літературу.

В. Г.: Яке Ваше ставлення щодо Фестивалю-конкурсу «Юні українські таланти Румунії»? Після перших двох випусків результати задовільні?

К. Ір.: Фестиваль «Юні українські таланти Румунії» – хороша ідея письменника Михайла Гафії Трайсти, бо після двох тільки конкурсів уже появились перші паростки, але доки вони зацвітуть, а головнo, доки зародять, ще треба почекати. Та, дай Боже, щоб було їх якнайбільше!

В. Г.: Коли Ви вирішили, що хочете стати письменником? Яка з Ваших книг здалася вам найважче? Як Ви особисто сприймаєте процес написання книжки і на які теми Вам найскладніше писати? Чому?

К. Ір.: Не гадаю, що я хотів стати письменником. Бо, певна річ, не досить лиш хотіти. Швидше, мене щось підштовхнуло. А почав я писати ще з ліцею (правда, якісь ще шкутильгаві вірші, якими не можу хвалитись), потім продовжував у студентські роки і т. д. А книжки – інша справа. Ніяка книжка не пишеться легко. Але скажу вам таке: набагато важче писати коротку прозу, ніж, скажім, повість або роман. Не пам'ятаю, котрий румунський письменник відповів на подібне запитання, що, сідаючи писати роман, найважче знайти перше речення, першу фразу. Мені трапляється те ж саме. А процес написання книжки, скажім, роману, на перший погляд простий: задум, план роману (в дуже загальних не повністю зафіксованих рамках), певна документація. А коли сісти перед білим аркушем паперу, здебільшого виявляється не те. Майже завжди відхиляюся від задуманого плану, та якось не я, а не раз події не розгортаються, як я задумав, персонажі – як це не дивно – інколи не слухають свого «батька», себто мене, і роблять те, що їм хочеться... Певну увагу приділяю я іменам своїх персонажів – стараюся, щоб були підходящими кожному героєві, щоб були пластичні та промовисті й обов'язково тутешні, а не «радянські». (Тарас, Борис, Ігор, Броніслав, Віталій, Любомир – прекрасні імена,

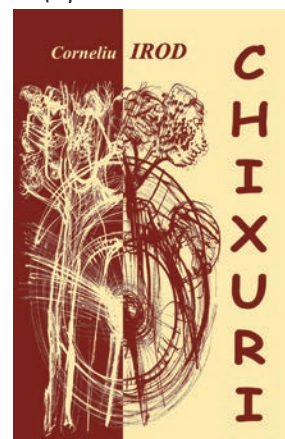
але у нас не прийнято ними хрестити дітей.) Багато імен запозичив я з рідної Марицеї. Для сторонніх читачів – нічого незвичайного, а от марицейські відреагували кумедно: декотрі гадали, що я писав таки про конкретних людей, а не лише запозичив їхні імена та прізвища, і дорікали мені, що такий-то чи така-то не робили те, що написано в книжці, не говорили, не вкоїли й не прожили те, що вигадує й приписує їм письменник...

Питаєте, на які теми важко писати. Важко, а таки неможливо, писати про невідоме, тобто про непрожитий (тобою чи кимось іншим) відтінок життя. А я, взагалі, не люблю сунути свого носа до чужого проса.

В. Г.: Розкажіть, будь ласка, про деякі найнесподіваніші моменти з Вашого письменницького досвіду.

К. Ір.: Упродовж довгого життя буває багато таких несподіваних трафунків. Ось один. Сталося то в 1986 році. У Домі письменників відбувалося засідання Ради Спілки Письменників Румунії. Після закінчення підійшли до мене письменники Іон Баєшу і Фануш Нягу (дехто пише Фенуш, а ім'я письменника походить від Штефан, ФАне; також Баєшу, а не Беєшу, бо БАЯ, але про це іншим разом). Отже, підходять вони й заявляють весело: «Корнелію, сьогодні мусиш дати нам пити!» «То чому?» – цікавлюся я. «Бо тільки що ухвалили дати тобі премію Спілки письменників!» «А я знаю одне: поспішиш, людей насмішиш. Дам пити, коли одержу премію», – сказав я їм жартома. Список з запропонованими на премію письменниками вислали в ЦК Компартії, звідки через три місяці повернули список, з якого викреслили двох: Корнелія Ірода і Нормана Маню. Його тому, що покинув Румунію без дозволу, а мене через те, що я став священником. Дарма старався голова Спілки письменників Д. Р. Попеску пояснити в ЦК, що: «Правда, Корнелій Ірод священник, але він священник православної церкви...». І так, одержав я Премію Спілки письменників Румунії аж через чотири роки і вже не за роман, а за збірку короткої прози «Білий рояль».

(Продовження на 22 с.)

«Ніяка книжка не пишеться легко...»

(Продовження з 21 с.)

В. Г.: В одному із Ваших інтерв'ю Ви обіцяли читачам часописів СУР розказати про переломний момент, коли ви залишили роботу в Державному комітеті культури і мистецтва і вступили на теологічний факультет. Якщо, на Вашу думку, настав час, будь ласка, розкажіть, коли і як це сталося?

К. Ір.: Я вирішив стати священником у момент, коли Державний комітет культури і мистецтва (ДККМ) було перетворено із звичайного міністерства культури в «партійно-державний орган», яким прибув керувати секретар ЦК Компартії Думітру Попеску, прозваний «Думнезеу», тобто «Бог», і я, коротко кажучи, не будучи членом партії, в новому «органі» перестав відчувати себе «дома». Я завжди був віруючим, завдяки домашньому вихованню: мама в нас була дуже побожною. Але це не повністю пояснює мій вибір. З ДККМ я міг іти працювати деінде, ні? Чому ж у 35 років мені знову ставати студентом і саме Теологічного факультету? Я певний, що, крім особистого бажання, такою була Божя воля. Таким чином я спромігся служити і літературному слову, і Божому Слову, як називає Біблія нашого Господа Ісуса Христа. А між цими двома я б не сказав професіями, а місіями, покликаннями нема жодної незгоди, бо не одні творці були одночасно священниками й письменниками. І то не тільки в українській чи румунській літературах, а й у світовій.

В. Г.: Наскільки я знаю, протягом 5 років Ви з Євгеном Мигайчуком працювали коректорами українських підручників у Педагогічному видавництві. Назвіть, будь ласка, кількох тодішніх авторів українських підручників.

К. Ір.: У 1960 році після закінчення філологічного факультету Державна комісія призначила нас з Євгеном Мигайчуком коректорами Педагогічного видавництва при Міністерстві освіти. А працювали ми не тільки над українськими підручниками. Пізніше до нас добавились Константин Буцура (він закінчив відділ китайської мови

та літератури Бухарестського філологічного факультету) і Василь Кравченко (випускник Київського університету). Тодішні автори українських підручників були здебільшого викладачі вузів, серед яких: Константин Драпака, Магдаліна Ласло, Микола Павлюк, Іван Ребошапка, Стеліан Ґруя Яцентюк, М. Бурчу-Лесяну й ін. У моїй бібліотеці зберігається Антологія української літератури у двох томах (I-IV, V-X) з такою присвятою: «Любимому Корнелієві Іроду, молодому українському письменникові в С. Р. Румунії з почуттям дружби і поваги, з найкращими побажаннями. К. Драпака. Бухарест, 12 квітня 1973 р.». Теж тоді появились й перші словники: румунсько-український (1963 р.) і українсько-румунський (1964 р.). Над ними працювало чимало інтелігентів з-між буковинської української еміграції: К. Драпака, В. Руснак, М. Гаврилюк, І. Дошівник, Є. Сав'юк, М. Березка, І. Ілюк, А. Зеленський, Б. Гречина, Ґ. Кокотайло й ін. Дехто вважає ці словники не надто вдалим. Та поки що вони єдині, а наші лінгвісти так і не спромоглися видати кращі...

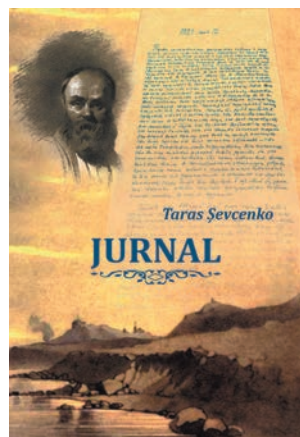
У Педагогічному видавництві працював я до 1966 року.

Про підручники, видані СУРом, знаю лише заочно, оскільки нині не маю жодних зв'язків зі школою.

В. Г.: Чи варто читачам чекати найближчим часом захоплюючий роман від Корнелія Ірода? Чи це буде коротка проза?

К. Ір.: Надіюся, що буде й те, й те. Крім циклу «Свято» (перші два томи вийдуть цього року, а останні два наступного), на моєму робочому столі знаходиться другий том «Промаків» (готовий) і пригодницькі романи: «Кинь курити!» і «Монахи» (розпочаті, ще недописані). Якщо Господь дасть мені днів та здоров'я, «Промаків» та «Кинь курити!» вийдуть у 2022 році.

В. Г.: Розкажіть нам трохи про Вашу роботу перекладача. Я знаю, що Ви переклали на українську окремі твори румунських письменників Ф. Нягу, М. Міку, І. Баєшу, М. Синтімбріану, М. Дінеску, Н. Д. Фрун-

телата, І. Андреїца, І. Греку та ін., а на румунську роман «Морська чайка» Юрія Збанацького, казку «Політ Барвінка на Місяць» В. Росіна, повість «Скарб Вовчої криниці» Л. Письменної, збірки Івана Франка «Коли ще звірі говорили» та «Лис Микита», «Щоденник» Тараса Шевченка, «Життя Тараса Шевченка» Павла Зайцева, монографію Тамари Носенко «Романи Лівіу Ребряну», збірку поезій Олеся Дяка «Звуки непереможні» й ін. Як Ви обираєте твори для перекладу? Який із двох видів вважаєте складнішим?

К. Ір.: Перш за все, я беруся перекладати тоді, коли мій рукопис стає впертим і годі зрушити його з місця, або коли появляється якась «необхідність». Щодо перекладу як такого, скажу, що тільки на перший погляд здається, що легше перекладати прозу, ніж поезію. А при виборі авторів та їхніх творів для перекладу я дотримуюсь кількох критеріїв. Дані твори бажано, щоб були цінними і щоб мені подобались, тобто підходили моїй «манері» і моїм здібностям. Чому, гадаєте, не взявся я перекладати поезії Шевченка? Бо не був певний, що мій переклад не те, що був би тотожним оригіналу (це просто неможливо), а видався б якомога ближчим до Шевченкового українського оригіналу. Дотеперішні переклади його Кобзаря на румунську мову далеко не те,

що повинно б бути. Може, в майбутньому появиться румунський поет (і заразом знавець української мови!), який зможе здійснити належний переклад. А доти румунський читач обійдеться існуючими перекладами. (Щоб уже не говорити, що сьогодні все більше людей наважуються писати про Шевченка та його твори якось по-панібратськи, наче вони щонайменше рівні йому, без необхідних, як годиться при наближенні до геніїв, належної поваги й певної скромності, я сказав би навіть соромливості, а не перебільшуючи свої літературознавчі сили...)

В. Г.: Вкінці цього інтерв'ю, за яке я вам дякую, з нагоди дня народження прийміть мої найщиріші побажання міцного здоров'я, особистого щастя, невичерпної енергії й наснаги у всіх ваших добрих справах! Хай у вашому домі завжди панують мир і злагода, у серці – доброта, а у справах – мудрість та виваженість! Нехай доля і надалі буде прихильною до вас, даруючи радість життя, незрадливу удачу, вірних і надійних друзів!

К. Ір.: За ваші щедрі й щирі побажання, пане Вікторе Григорчуку, я вам файно дякую й у свою чергу віштую вас зі щастям-здоров'ям і новими успіхами у вашій благородній діяльності!

Корнелій ІРОД

Давно визираю той день, коли Ти
будеш тут, будеш тільки зі мною
вік весь цвісти.

«Коли потяг у даль загуркоче...»
В. Сосюра

Чорнобрива ніч васильком пахне,
Мов твоя розплетена коса...
Ой не плач, не плач ти, рання зоре, –
Очі твої виїсть зла роса.

Тече в моїх жилах нова уже кров:
крапля гаряча, крапля кипуча –
Ти і Любов!

Ох, печаль тих розлук на пероні
так давно вже карає мене,
хоч я знаю – в шаленій погоні
день і ніч нову зустріч несе.

Ліхтарем світити мені мусиш,
Незгасаючи, Чумацький Шлях.
Босоніж я побіжу по ньому,
Милій щоб зірок струсить на дах...

Так дні минають, наче сни...
А босе літо навмання
мелькнуло житом у степи...
Чи не наврочив я?

Ось вже осінь іде золота...
Я крізь дим сигарковий в вагоні
бачу гори байдужі, поля...
Ох, печаль тих розлук на пероні...

З них вона намісто собі зробить...
Марення... Кругом шумить трава,
Чорнобрива ніч васильком пахне,
Мов твоя розплетена коса...

Бо так цим літом любувався
і виглядав ще з-за снігів,
щоранку весну підганяв,
щоб літо вже зустрів!

Деся далеко, на південний захід
мене доля уперто несе
і, неначе щось виробив прадід,
так давно вже карає мене...

Час цідиться в чашу моєї душі,
крапелька чорна, крапелька біла –
ночі і дні.

Жнива я ждав і свист коси,
сараї з сіном тим п'яним
й букві місячні ліси...
Ось літо! Тільки – блим! –

А терпіти навчився, і зло,
що тримало мене у полоні,
мені здалось... повільно пройшло,
хоч я знаю – в шаленій погоні...

Від цього і простір все меншим стає,
на крок вже ближче, на два вже ближче
Щастя моє.

мелькнуло житом у степи
це босе літо навмання...
Так дні шумлять, неначе сни...
Чи не наврочив я?

На всі злидні, на віддаль, на світ весь
моє Щастя рукою махне,
бо, крізь серце моє прокотившись,
день і ніч нову зустріч несе!

Микола КОРНИЩАН

Зі збірки *Нутряна неосяжність*

Тунель з метеликами

є щось живе у всім що змінюється
є щось потайне та повік побічне

є те у що віриш коли кажеш що нам вдасться
пізнати вагому частину цього лабіринту
відвернутих річок та дерев'яних пристінків
що ростуть через день
у цих пустощах без дерев або розмаїтих кольорів
де усе те що ми бачимо вже не подобає нінащо
а сяйво спеки обезбарвлює навіть і погляди
тих котрі чимдалі частіше плутають нас з іншими

кажуть щоби ми чекали покіль
синій край горизонту
добуде терпкий відтінок води
прорікають що небо тоді стає гладкішим
а захід установлюється адекватно
сенсові польоту серпневих лускокрилих
удосталъ пізно
відділяючись майже від кольорів блиску
навіть і зараз
коли вже все прямує до чогось зовсім іншого
до того що слідує стати подібним зефіру
дістаючи конкретні форми в тих округах в яких
часами мариться що мерехтить щось
зі згорілими пругами
мовби якісь крила оконтуровані в темноті
зустрітих місцями
викопаних із глибин землі з периферійних парків

але якщо прагнете дійти на інший бік –
наводять вони –
ви повинні вирушити відразу
опустіться до першого рівня та сідайте у поїзд М2
єдиний до речі в якому денне світло
зберігається завжди
їдьте аж до станції Розгалуження а там
як тільки приїдете зможете констатувати й самі
що ви вникли саме в доконечний простір
ваші палаючі ореоли
відбиті у дзеркалах проїздів
допоможуть вам зрозуміти як сильно
ви можете змінитися
у зовсім чужинських місцях
та ще йдеться й про те передчування мов зі сну
той синкретизм коли вам здається

що ви вже не є аніде
що у всім тім що змінюється є щось живе
чіткіше за все те що видніє в інших віддалях
хоча іноді ввижається розчиненим прозоростями
які затікають з інших вимірів
неначе щось пливке підмінило б неіснуючі форми
так що не вагайтеся придбати чим скоріше
декілька акваріумних квіток у касі
для внутрішнього трафіку
ще проказують вони настоюючи над нюансом

щоби подобали тьмі глибин
згадуємо після декількох годин подорожі
коли піднімаємося сходами кубічних каменів
у компанії декількох непроглядних тіней
знаходячись ще між цими скляними стінами
які дозволяють бачити декілька дерев
вирастаючих коронами долі
у цій розрідженій глині через воду яка доносить
дедалі більше світла звідкілясь з поверхні

та якщо все ж ми зацікавили вас –
ще припоминаємо їхні слова –
дорогою до того що помишляєте
що могло бути б іншим
чим все те що ви можете уявити
рекомендуємо вам відвідати ще й тунель
з метеликами
тому що існує щось живе в тій пустелі
та щось чужинське мов з іншого світу
зобов'яже вас зрозуміти
що саме отуди аж ціле життя
прямуємо всі

там де ніщо не є таким яким слідувало би бути
навіть ані гадка що все могло бути б іншим
не змінює анічого
замість цього щось інше стає більш чіткішим

чим все те що не видно
але припускається що могло б бути зовсім інакшим
від всього того що пізнається вже
тому що ніщо не є таким яким мало б бути
якщо пробувалося б щось зовсім інше
чи щонайменше
коли б продовжувалося без жодного вторгнення
здатного спотворити звичайну течію подій
коли те що є головним не повинно би змінитися
у жодному випадку
ані тоді коли ніщо не є таким яким мало б бути
та ні митями коли вже не відбувається нічого
усуваючи вочевидь настійливі здогади
що за інших обставин
все могло б бути зовсім іншим

все ж ви повинні будете зупинитися
на належній стороні підземної ріки
у місці де каміння без тіней
вже не будуть закопані в пісок
тільки щоби ви змогли згадати той інший світ
як те де ніщо не триває більше чим пам'ять
метелики тоді пахнутимуть мов душі
подібно липам що цвістимуть в скверах
у котрі вам вдасться увійти
якщо уникнете тунелів
та навіть і не уявіть чи пустота вгорі є небом
чи тільки водою відділяючою безмежжя глибин
від обмеженого простору життя
того зверху
де цими часами що зникають назавжди
курсують трамваї з монахами котрі раз в три дні

носять акваріуми з молями з одного монастиря
в інший
розуміється що й ви
тільки мандруючи зможете відрізнити правду
від ілюзій
горизонт відокремлений від видимих країв висоти
наблизиться водночас до ваших зближень
буде переповнений хлипкими нюансами
подібно кришталям роси
збереженої в повітряних порожнечах у воді

ще кажуть вони
коли потяг М2 під'їжджає без запізнення
двері відчиняються визволяючи зсередини
неземні припахи
та щось на кшталт повіву
замінюючи повітря близької реальності
але не виходить ніхто
ніхто вже не сходить на станції Площа Єдності
тут де коли були б більш уважними
могли б сісти у поїзд на Дрістор
але через те що в нас ще лишається обмаль часу
та через те що хочемо доїхати
навіть до місця з якого час бракує
входимо негайно
присідаємо на стільці покриті листям
чуємо голос що повідомляє кінцеву зупинку

увага
двері зачиняються
слідє тунель з метеликами
з перонами з обох боків

Літературно-культурний календар „Нашого голосу” СЕРПЕНЬ

9 серпня

• 109 років від дня народження Ореста Масикевича (1911-1980) – українського письменника, перекладача, журналіста, громадського діяча, який жив і творив у Румунії.

20 серпня

• 134 років від дня смерті Івана Дошівника (1886-1973) українського письменника, перекладача, одного із укладачів румунсько-українсько-го та українсько-румунського словників, який жив і творив у Румунії.

24 серпня

• 83 роки від дня народження отця Корнелія Ірода (1937 р.) – українського письменника, перекладача, редактора журналу «Esouri ucraïnene».

29 серпня

• 74 роки від дня народження Івана Ковача (1946 р.) – українського письменника, журналіста – головного редактора часопису «Вільне слово».

Рідна моя мато!

Слова Анни ТРАЙСТИ-РУШТЬ

Музика Івана ЛІБЕРА

Ніжно

1. Рід- на мо- я ма- мо, ти – зір- ни- ця в не- бі,
2. Мо- я ма- мо рід- на, ти – пер- ли- на в мо- рі,

5

у тво- їх о- бій- мах – Бо- жа бла- го- дять. І
ти – сон- це і не- бо в дзер-ка- лі жит- тя. Ти

10

для те- бе, ма- мо, у сад- ку кві- ту- чім ве-
сво- ю ди- ти- ну ши- ро і на- дій- но всьо-

15

се- ло і ніж- но пташ- ки го- мо- нять.
го на- у- ча- єш, ве- деш в май- бут- тя.

21

Ма- мо мо- я рід- на, ти є- ди- на в сві- ті всім да- єш по-
Ми те- бе ша- ну- єм, рід- на на- ша ма- ти, ти для всьо- го

26

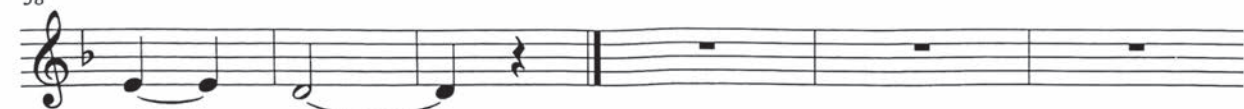
ра- ду, всім про- ща- єш знов. Для доч- ки і си- на
сві- ту – квіт- ка ро- ся- на. Ми ж для те- бе бу- дем

32

для му- жа і ха- ти, для всіх і для всьо- го ти сі- єш
зав- жди ма- лі ді- ти, хоч і в нас на скро- нях квіт- не си-

38

лю- бов.
ви- на

Віргілій РІЦЬКО

ЕПОПЕЯ ЗАДУНАЙСЬКИХ КОЗАКІВ

(Драма)

(Продовження з № 313)

ЧАСТИНА ДРУГА – ШЛЯХ ДО СВОБОДИ

4 Перша зупинка

Багряне сонце підіймається до неба. Люди виходять з подвір'я Церкви й утворюють довжелезну валку мандрівників: вози з кінями, люди з клунками, торбами, мішками, бесагами в руках і на спині, діти, молодь, старі, жінки й чоловіки. Очолюють валку козаки.

Бандурист:

Де Дніпро наш котить хвилі, рве стрімкі пороги,
Там Україна вся зелена, славний край розлогий.

Там Козацтво виростало, слави волі добувало,
Україно, Україно, славний край козачий!

Всі співають:

І не стало Запоріжжя, вже нема гетьманів,
Над степами України чути брязк кайданів.

І мов сонця птичка в полі, воскресіння жде і волі
Україна, Україна, славний край розлогий!

Валка рухається цілий день. Наступає вечір. Сонце клониться до заходу. На чолі валки Іван піднімає руку, даючи знак зупинитися.

Іван: Ми пройшли досить довгий шлях. Зупинемось тут переночувати.

Лаврін: Гадаю, добре було б тут повечеряти разом, щоб відновити сили і підбадьорити одне одного.

Остап: Накриємо великий стіл, як у нашій слободі. Запалимо вогонь і приготуємо їжу, як для мандрівників, які шукають свободи.

Лаврін: Так, а поки приготують їжу, вип'ємо по чарці горілки.

Запалюють велике вогнище. Готується їжа. Полум'я підіймається високо і освічує довкілля. Люди готуються вечеряти.

Іван: Пане-отче, прошу поблагословити вечерю!

Священник: Хай повечеряють бідні, наїдяться і хвалитимуть Бога. Ті, що шукають Бога, живі будуть їх серця вічно. Амінь.

Починає вечір. Вісіідають запетитом і запивають горілкою. Розмовляють про дорогу і про те, що буде в майбутньому.

Іван: Тепер, якщо наїлися, відпочиньмо, бо завтра перед сходом сонця продовжимо наш шлях.

Лаврін: Спіть спокійно, бо наші хоробрі козаки будуть стерегти, щоб не напав на нас ворог.

Іван: Наші козаки вартуватимуть довкола нашого стану. Відпочивайте, бо ми захищені Богом і козаками.

5 Боротьба з татарами

Нічна тиша. Люди сплять групами. Вартів козаки пильно вдивляються в нічну теміню. Крайнеба починає ясніти. Починає розвиднятися. Іван підводиться на ноги, повертається лицем до сходу сонця, розмашисто хреститься і кланяється аж до землі. Потім гукає.

Іван: Вставайте, браття мої, бо зараз зійде сонце! З Божою поміччю продовжимо нашу дорогу.

Люди встають. Готуються до походу. Знову формується довга валка і знову вона рухається аж до вечора. По вечері балакають, радіють, що подолали ще одну частину довгого шляху.

До Івана підбігає стривожений козак:

Федір: Іване, у присмерку я помітив групу вершників, які наближаються до нас, вистежуючи місце, де ми стоїмо.

Іван: Багато їх?

Федір: Не знаю. Вечірній туман не дає розгледіти.

Іван: Федоре, візьми ще двох товаришів, нишком відійди від стану на 200-300 кроків і стежте, що вони хочуть робити: ідуть до нас, чи змінили дорогу.

Федір з товаришами направилися на південь. Через якийсь час зупинилися, приглядаються, прислухаються і швидко рушають назад у табір. Іван чекає їх готовий до бою.

Федір: Іване, їх багато і направляються до нас!

Іван: Козаки мої, зустріньмо ж непрошених гостей!

Козаки вискакують на коней, оголюють шаблі, готуючись до бою.

(Продовження на 28 с.)

ЕПОПЕЯ ЗАДУНАЙСЬКИХ КОЗАКІВ

(Продовження з 27 с.)

Федір: Іване, ми слідуємо за тобою!

Іван: Вперед, браття мої!

Дві групи вершників все більше зближаються.

Іван: Татари! Браття, це татари! Переріжемо їм до-рогу!

Починає жорстока битва. Чуються бойові вигуки, удари шабель, іржання коней. Де-не-де спалахують іскри від ударів шабель. Падають вершники, падають коні з вершниками, інші біжать, волочачи за собою мертві тіла.

Іван: Федоре, увага! Справа!

Федір: (різко повертаючись управо, шаблею спинає удар татарина) Нещасний недолюдок, що шукаєш тут?

Татари тікають з поля битви. Боротьба закінчилась.

Федір: Іване, мене поранили в ліву руку.

Іван: Злізай з коня, побачимо, що там у тебе. (Оглядає руку друга). Яка погана і глибока рана!

Козак: Іване, бери мою сорочку, порви і перев'яжи руку, доки доїдемо в табір.

Козаки залишили коней пастись і пішли в табір. Налякані люди зустрічають їх. При світлі вогнищ видно, що козаки виснажені битвою, їх одяг порваний, посічений, у декотрих закривавлений.

Іван: Батьку, принеси по чарці горілки, бо ми дуже втомлені і дуже голодні.

Глибока темінь опускається на табір. Ледь помітно, як рухаються на віддалі чорні тіні – це козаки охороняють табір.

6 Народження

Минув ще один день у дорозі. Іван зупиняє валку.

Іван: Вечоріє. Ми дуже втомлені.

Микола: Тут добре. Глянь, як гарна трава, наші коні матимуть де пастись цілу ніч.

Іван: Маєш рацію, Миколо. Тут і річка з чистою, холодною водою.

Микола: Ми подорожуємо вже стільки часу!.. Ще далеко до турецької землі?

Іван: Мабуть, ще зо два дні дороги, якщо буде гарна погода. Як Бог буде з нами, то доїдемо добре.

Лаврін: Іване, сину мій, турбуйся більше Марією. Гадаю, вже скоро ти станеш батьком.

Іван: Що скажеш, Маріє, як ти почуваєшся?

Марія: Надіюсь, що наша дитина появиться на світ після того, як доїдемо до турецької землі.

Іван (звертається до громади): Браття, готуймося на нічліг. Запалить вогонь і готуйте вечерю!

Лаврін: Маріє, вже прохолодно, одягни ще щось, бо вночі буде холодно. І вітер здійнявся.

Марія: Зараз, батьку, одягнусь, бо маємо досить одягу, слава Богу!

Ніч. Всі поринули у довгожданний глибокий сон. Тільки вітер грається з димом від згасаючих вогнищ, а неподалік на дереві ліниво кигиче нічна птаха. Вдосвіта тишу порушує жіночий крик.

Марія: Іване, почались пологи. Болить, я вже не можу терпіти. А-а-а-а!!!

Надя: Кричи, мамина дівко, голосно кричи!

Марія: Не можу! А-а-а-а!!!

Надя: Давай, мамина дівко, ще трохи, і побачиш найкращу дитину на цьому світі. Тужся! Ще, ще, ще! Дитина уже йде! Тужся! Готово! Ось який красивий хлопець!

Марія: Ой, слава Богу!

Надя: Готово! Тепер заспокойся! Залишилось ще відрізати пуповину. Лавріне, принеси щось гостре!

Приголомшений Лаврін шукає направо і наліво.

Надя: Гей, Лавріне, принеси нам ножа. Швидше! Не барися стільки!

Лаврін: Нічого не знаходжу, Надіє!

Підходить Іван

Іван: Що сталося, мамо?

Надя:

Не бачиш? Маєш сина! Хай здоровий буде! А принеси щось відрізати пуповину, бо твій батько не може знайти ножа.

Іван: Мамо, де треба різати?

Надя: Тут.

Іван стає на коліна і зубами перекушує пуповину. Надя завиває дитину в пелюшки і кладе у простягнуті руки Івана. Він підіймає дитину високо над головою.

Іван: Господи, дякую Тобі за цю дитину, яку ти мені дав. Це перша дитина, яка народилася на волі!

Всі навкруг нього дивляться із захопленням і радістю.

Лаврін (бере немовля на руки): Господи, спасибі Тобі за першого внука, якого подарував Ти мені. Рости і укріпляй його, Боже, для визволення нашого народу!

Хай здоровий буде!

Люди навкруг: Хай здоровий буде! На многая літа!

Лаврін: Іване, сину! Ану, вгощай нас!

Іван: Пригощу, батьку, зараз приготую все, що нам потрібно. Вікторе, підійди! Хочу тебе щось попросити!

Віктор: Кажи, дорогий Іване!

Іван: Візьми зі собою десять козаків, поїдьте в найближчу слободу і купіть там все, що я скажу.

Ілюстрація Михайла Тимошенка

Віктор: Поїдемо, Іване!

Лаврін: Вікторе, візьміть ще кількох козаків і закупіть більше продуктів, бо в нас залишилось мало, а дорога ще довга.

Віктор: Так і зробимо, Лавріне! Швидко поїдемо і швидко повернемося.

Віктор з козаками зникають вдалині. Після обіду повертаються з повними мішками припасів.

Іван: Ласкаво просимо, мої браття! *(І звертається до всіх, що знаходились навкруг нього)* Як ви бачили, Бог дав мені сина.

Натовп: Хай здоровий буде!

Іван: Спасибі! А тепер прошу вас на забаву в честь цієї події. Сьогодні залишимося тут. Погуляємо так, як у нас заведено з діда-прадіда, коли появляється на світ майбутній козак.

Лаврін: Будемо пити, їсти і радуватися у честь мого внука.

Священник: Хай Бог благословить його і разом з ним благословить нас в ім'я Отця, Сина і Святого Духа.

Натовп: Амін!

Організовується багатий козацький обід. Приготовляють їжу, де можуть і як можуть. Їдять і п'ють. Поздоровляють молодих батьків і бажають здоров'я немовляті. Після такого обіду почався козацький гопак. Танцюють, аж земля трясеться.

Бандурист (співає):

Родився в нас князь по дорозі.
Може, оцим немовлям!
Знак Ти даєш нам, Боже,
Що даруєш свободу нам,
Дніпрові та всій Україні
Во віки віків! Амінь!

7 Боротьба з ногаями

Почало розвиднятися. Люди вже готуються рушати в дорогу. Невдовзі валка формується і рушає. Степ зеленіє, місцями зустрічаються дерева. Сонце підіймається все вище. Коні йдуть поволі. Раптом справа видніється багато людей, возів та вершників.

Іван: Федоре, візьми зо 20 вершників, поїдемо подивимось, що то за люди, звідки і куди йдуть.

Козаки вискакують на коней і гуртом галопують до чужого конвою. Наближаються і помічають, що люди зв'язані між собою мотузками пхають вози з провізіями. Вершники, що супроводжують їх насторожуються.

Чується голос:

Голос: Рятуйте нас, люди добрі! Нас пограбували і забрали в рабство!..

Ногаї збираються в гурт і мчать до козаків. Починається жорстокий бій. Падають поранені й мертві. Коні голосно іржуть. Іванові козаки рубають шаблями направо і наліво. Кільком ногаям вдається утікати.

Іван: Зупиніться, браття! Ми покінчили з ними! *(Потім звертається до тих, які були зв'язані).* А ви хто такі?

Голос: Ми молдовани з потойбіч Дністра.

Іван: Як ви попали сюди?

Голос: Ногаї часто нападають на нас. Палять села. Забирають збіжжя. Ріжуть все, що попадає. Мужчин забирають у рабство.

Іван розтинає шаблею мотузки, якими були зв'язані люди:

Іван: Спіймайте коней, які залишилися від ногаїв, запряжіть їх до возів і повертайтеся додому.

Голос: Дякуємо вам, лицарі, що звільнили нас! Як ми можемо відплати вам за добро?

Іван: Нічого нам не потрібно. Йдіть здорові до ваших домівок!

Голос: Ви якого роду?

Іван: Ми українські козаки, через москалів змушені шукати притулку в чужих краях.

Голос: І куди направляєтесь?

Іван: На турецькі землі, за Дунай.

Голос: Боже вам допоможи дійти туди.

Іван: І ми вам бажаємо дійти на ваші землі і в мирі жити!

Козаки повертаються до своєї валки і рушають з нею до Кілії.

(Далі буде)

Корнелій ІРОД

СВЯТО

IV. Ворог мого ворога

(Уривок з роману)

(Продовження з № 313)

У цей вечір несподівано завітав до них Івасюк Михайло, голова сільради:

– Доброго вам вечора, лелічко Івоно, і вам, бадіку Ілаше! – сказав він і подивився на Івону, ніби вибачаючись: – Прийшов-сми щось поговорити, але лиш з бадіком Ілашем, а ви, лелічко, не сердіться, бо то чоловіча справа, ге-ге-ге...

Івона прикинулася, що не розуміє Івасюкового на-тяку вийти й залишити їх самих. Вона не вийшла навіть тоді, коли Ілаш сказав їй, щоб ішла подивитись, що робить Михайло.

– У Михайла Аспазія, не бійся... А у вас що за секрети? – злісно блимала вона то на Івасюка, то на свого чоловіка.

– Та, кажу ж вам – чоловіче діло... – знов посміх-нувся голова.

Але Ілаш подивився на Івону таким суворим по-глядом, що вона змушена була підкоритись, і, бурмо-чучи щось, вийшла.

– Бадіку Ілаше, – заговорив Івасюк дуже тепло, – знаєте, що я поважаю вас здавна, бо ви – один із найкращих ґаздів нашого села. А тому я певний, що секрет, котрий я вам довірю, залишиться між нами...

Ілаш кмітив, яка саме справа пригнала Івасюка до нього, і тому подумав трохи відволікти початок розмови, перевівши на інше:

– Ну, якщо йдеться про секрет...

– Про два... – перебив його Івасюк.

– Тим ліпше. Тому варта випити нам погарчик го-рілки!

– Та я не зайшов до вас надовго... – став вибача-тися Івасюк.

Але Ілаш таки пішов у комору і приніс пляшку самогонки. Варив він її, як і всі, з цукрових буряків, але гонив двічі й додавав товчених жовтих пахучих лісниць і жмут м'яти, а тому його горілка не тхнула бурачанкою.

Чоловіки випили по скляночці і, доки перейти до цілі відвідин, голова народної ради похвалив горілку:

– Добра, дуже добра! Навіть не сказав би, що це бурачанка. А це бурачанка, так?

– Бурачанка.

Ілаш налив вдруге, але Івасюк уже не підняв зі сто-лу свій стаканчик. Помовчав трохи, втупивши погляд у підлогу, потім підвів голову й подивився Ілашеві прямо в очі:

– Я вас, бадіку Ілаше, не примушую присягати, що ви нікому не розкажете, про що ми з вами говори-ли цього вечора, щоб потім я не міг збутися біди та клопотів...

– Якщо не маєте довір'я...

– Ну, якщо я не мав би, то сьогодні я не був би у вашій хаті. Ось, бадіку, в чому річ.

Івасюк глипнув підозріло на двері, після чого за-говорив тихіше. Він довірив Ілашеві, що одержав партійний наказ, а також і від інших органів, доноси-ти на тих, котрі відмовляються записуватись у колек-тивне господарство. Їх будуть негайно судити як саботажників партійного рішення завершити соціа-лістичне перетворення сільського господарства і засудять на довгі роки. Вже не вишлють до Каналу, куди послали Скрипея і звідки він так і не вернувся, бо Каналу вже нема. Але дехто і з тюрми може не вернутися...

– Тому, бадіку Ілаше, моя дружня порада така: вам треба записатися дуже швидко. Таки уже! Бо я страх банував¹ би, якби ви, не дай Боже, щось пацили²...

– Та я казав вам, коли були ви в мене того разу, що продав-сми землю, щоб ходити з хлопцем по докторях, бо самі знаєте, що сьогодні все подорожі-ло – і докторі, і ліки...

– Знаю. Але ви казали, що продали-сте чотири фальчі. А решта поля?

– То правда... У нас ще залишилося. Але мушу говорити з жінкою...

¹ банувати – жаліти (К. Ір.).

² пацити – постраждати, статися щось небажане (К. Ір.).

– Навіщо говорити? Я ж представив вам ситуацію і, вірте, тут не до жарту! А втім, говоріть і з жінкою – воно, правда, ніби так годиться, але майте гадку: їй ні словечка про те, що я вам казав, про партійний наказ! Бо бабський рот торохтить, мов терлиця, і чутка розлізеться по всьому селу. Уявляєте, бадіку, що буде нам після цього, і вам, і мені?! Так що майте грижу³, що говорите з жінкою!

Розмова з Івасюком приголомшила Ілаша і вдарила, мов грім з чистого неба. Йому просто не вірилося, що на цей раз він потрапив у безвихідь, що вже не зможе оминати краху всього свого господарства, як це йому вдавалося доти стільки разів, бо без землі, без коней, без плуга та іншого сільськогосподарського знаряддя, вже й не кажучи, що олійниці давно нема, – для нього просто катастрофа! Ілаш усвідомлював, що жде на нього оте нещасне зубожіння, яке бачив він у Серільої. Він просто занімів. У його голові крутились різні думки. А, може, Івасюк бреше, що отримав такий наказ? Може, хоче налякати його і таким чином примусити вступити в колектив? Але, правда, й він чув, і не раз, а декілька разів по радіо, коли сидів з Михайлом при цигарці, що існує рішення про завершення колективізації, але не гадав, що те завершення мусить статися таки вже, через що і його будуть так сильно й немилосердно припирати.

– Якщо хочете, бадіку, – заговорив нарешті Івасюк Михайло, – можемо написати просьбу таки тепер...

– Та казав-сми, що мушу говорити з жінкою... Але прошу вас, скажіть від щирого серця: то гавт? Я мушу записуватися таки вже?

– Та ж я не дитина, бадіку Ілаше, і не прийшов-сми у вашу хату брехати! Боже борони! Бігме, що воно так, як я вам сказав! А небезпека справді дуже велика, вірте. І банно, аби ви попацили біду... Ліпше, щоб зналося, що ви записалися добровільно.

– Добре. Прийду завтра або найпізніше післязавтра і запишуся, – рішився нарешті Ілаш, бо зрозумів, що нема іншого виходу.

– Гадаю, ви не передумаєте. Або, може, ваша жінка...

– А ви казали, що знаєте мене. Я не з тих, що розкидають словами. У мене слово єсть слово!

– Гаразд, бадіку. Я дуже радий. Будете видіти, що не помилили, що не будете банувати.

– Поживемо, то й будемо видіти... Надіюся, що в нас, може, не вийде, як у тому Серільої або в Радянському Союзі, бо я був і там, і там і видів-сми, а ви не були...

– Якщо праця буде працею, то все буде добре. Та ви знаєте, як у нас кажуть: без праці нема нічого в сраці!

– Та так воно... – погодився Ілаш. – А ви казали, що маєте два секрети, ні?

– А, так. Другий секрет, гадаю, буде вам неабиякою радістю... Ви знаєте Крачуна, так?

– Котрого Крачуна?

– Чезара Крачуна. Нового нашого міліціонера. Знаєте його, ні? Дуже хороший хлопець. Чемний, спокійний, сумлінно виконує свою службу.

– Так. Ну, і що з ним? – не розумів Ілаш, про що говорить Івасюк, тобто причім тут міліціонер, котрий недавно прибув у Златну.

– Ге-ге, – засміявся голова сільради. – ви, певне, чули не раз таке: не знає муж те, що знає все село. І, вижу, не знаєте й ви, бадіку... Не знаєте, що ваша дівчина здибається з цим хлопцем, з Чезаром Крачуном. А вони таки полюбили одне одного і, каже мені Чезар, що хочуть побратися, але дівчина не наважується вам казати, головню своїй мамі... Вона гадає, що він буде вам не до вподоби, через те, що Чезар сирота, виріс у дитячому будинку для сиріт і не має ніякої рідні. Але я ґарантую, що Чезар – хлопець дуже порядний.

Івасюкові слова здивували Ілаша, але одночасно викликали й радість. Він не раз думав, що вже був би час і його Аспазії вийти заміж, якщо зважити на сільські звичаї, за якими дівчата, які сповнили двадцять років і не знайшли своєї пари, вважаються «старими». Правда й те, що сьогоднішні дівки вже не віддаються надто молодими, як колись. А їй минув уже двадцять третій і, певне, був би вже і їй час. Хоч вона вродлива, весела та чемна, Аспазія верталася з танцю щоразу сама, ніякий парубок не відпроваджував її додому, а вечорами вона не виходить до хвіртки, викликана чиймось свистом, як буває зі всіма дівками. Аспазія ходить іноді ввечері і до дому культури, коли показують якийсь фільм чи буває якась вистава, і вертається додому теж одна. Зате Ілаш бачив свою дочку завжди веселою і в хорошому настрої і думав, що така вже у неї натура. А то...

(Продовження на 32 с.)

³ грижа – турбота, клопіт, але тут: застереження (К. Ір.).

СВЯТО

IV. Ворог мого ворога

(Продовження з 31 с.)

– Ти диви, чому останнім часом моя Аспазія гей частенько відвідує дім культури... – зауважив Ілаш радісно, але і з легкою тінню смутку, та не тому, що його дочка розважається, а тому, що наймиліша його серцю дитина укриває від нього таку важливу річ.

– Ну, це прецінь тому, що вечорами там показують фільми, співає шкільний хор, а вони мають нагоду зустрітися та поговорити в потемку...

– А, вижу, ви говорите мені про все це, ніби ви батько цього Чезара, чи як його?... – поцікавився Ілаш, але без гніву або дорікання.

– Та воно в певній мірі таки так... – посміхнувся голова сільради. – Бо Чезар живе поки що у сільраді, у гостьовій кімнаті, і, таким чином, нам не потрібно нічного сторожа, бо нема ліпшого сторожа, ніж озброєний міліціонер, не так? Ми зберігаємо й Оглона, але який він сторож, якщо спить п'яний цілу ніч, а злодії можуть вкрати не лише його, і не тільки грошову касу, а всю сільраду, ге-ге-ге. Крім того, я обіцяв Чезарові вінчати його. Але, щоб ви знали, бадіку, що не тому вихваляю я його, як циган своє ковадло, бо хлопець таки вартує, слухайте, що я вам кажу. Бігме, вартує!

Наступного дня Ілаш був втомлений і зовсім невеселий після цілонічної сварки з Івною. Проклята баба, ні та ні, що вона не згідна записуватись в їхній колгосп, шляк би їх трафив! Що краще їм обом попасти до криміналу⁴, ніж залишитися без латки землі! Що вона радше повіситься! І не замовкала, доки він не ляснув їй два поличники, хоч не бажав цього і жалів, що дійшлося до такого. Та нічого не зробиш – сама напрошується...

Трохи пізніше Ілаш запитав Аспазію якось грубо, але без злоби, лиш трохи сумно:

– Чому ти, Аспазіє, не сказала, що маєш коханого? Це Чезар, так?

Від подиву дівчина мало не зойкнула. Витріщилася, помовчала трохи, а далі, червоніючи, сказала:

– Я встидалася, тату, говорити про це... – опустила Аспазія голову.

– Чого встидатися? А ти любиш його? Кажи, доцю, не соромся.

– Иги... Бо він має дуже добру та лагідну душу, – збентежено переплітала дівчина пальці своїх рук.

– Лагідний міліціонер? – вихопилось Ілашеві, але він тоді ж пожалів і перейшов на інше: – Ну, якщо любиш його і хочеш вийти за нього, бо я так чув, я, доцю, не проти. Скажемо про це й мамі, але пізніше, бо вона тепер сердита, пішла до Михайла і вижу, що засиділася там...

– А мама вже звідкись узнала...

– Знає? А чому вона мені не...

Аспазія повеселішала, підняла погляд з підлоги, подивилася на свого батька мило і вдячно.

– Знаєте що, тату? Чула-сми, що віддається й Оксана.

– Бігме? Звідки ти знаєш?

– Повідомив про це панотець у церкві у своїм казанні, так як у нас прийнято оголошувати весілля. Але у сільраді нема такого об'явлення. Була-сми в Оксани, і вона казала, що в нашій сільраді нема повідомлення, через те, що вона вінчатиметься не в нас, а у Калафіндештах, бо звідти молодий. Теж у молодого відбудеться і все весілля.

– Дай Боже їм щастя! А, вижу, нас не запросила...

– Оксана казала, що приходила до нас вуйна Аспазія і говорила з мамою...

– Так? Ти диви, а мені вона нічого не казала про це. Їй тепер було, певне, не до того...

– Тату, а я напишу Вікторові, що Оксана віддається.

– Не гадаю, що потрібно. Навіщо вже тепер?..

– Але я йому обіцяла. Тому напишу – хай знає й він...

– Буде Ірина гніватися, доцю. Навіщо?

– А Ірина знає, що Віктор та Оксана дружили ще змалку. Нема їй чого сердитися...

(Далі буде)

⁴ кримінал – тюрма, в'язниця. (К. Ір.).

Микола КОРНИЩАН

Завтрашня смерть

Я повинен померти завтра. Під вечір, о шостій. Щонайпізніше в десять хвилин на сьому.

Принаймні саме це видавали усі сканери ескулапів, які вивіряли ритм мого серця; ті надмір точні прилади, що не повинні були б помилятися за жодних обставин. Та навіть і не видавали, за виїмкою деяких ухилень, спричинених напрямцем коливаннями магнітного поля або мінливості потужності електричного струму. Але й тоді одразу ж вживались неодмінні заходи. Бо ж так, як і годилось, увесь медичний персонал, осібно коли йшлося про критичне становище, був вимушений вдаватися до резервних ресурсів. Принаймні це я вбачив на останній консультації, на котрій я був майже без власного бажання. Попросту, я оговтався з медичним представником на порозі свого дому та, не маючи права на незгоду, мене змусили пройти новий огляд щодо загального стану здоров'я, позаяк за останній тиждень поширення нового вірусу досягло тривожних відсотків. Таким чином, незалежно від здоров'я пацієнта, кожній особі, яка проживала в так званій зоні небезпеки, треба було пройти необхідне тестування. На моє щастя, однак, у моїм тілі не було виявлено нічого непідходящого. Втім лікар, який проконсультував мене рівно тиждень тому, 6-го червня о 18:00, звістив, що моє серце ще буде битись лишень вісім днів. І все. І більше нічого. Отому, вважаючи, що не можна було зробити більше нічого, зовсім нічого, що вберегло б мене від неминучої кончини, він пораяв провести свій останній час гожим чином. Себто, порадив мені, як саме слідувало б підготуватися до послідньої дороги.

Отже, прислухавшись до порад пана Фредеріка Фріша, я займався тільки тим, чим повинен був займатись. У цім готелі на рубежі світу знишка я чекав на свій каюк. Поминав усе, що мені пощастило зробити понині, та в більшій мірі, як того і слідувало сподіватись, тільки зараз я навсправжки жалів за втраченим часом. За тим часом, якого колись уважав необхідним для опочивку; часом, прогаяним за грою в шахи з комп'ютером, приміром; витраченим на різні марні вандрівки бозна-якими темними куточками

дійсності; або за годинами, а іноді навіть і добами, коли я не захоплювався зовсім нічим. Всього лиш лежав та розглядував порожняву. Кмітив, що міг би витіяти щось добродійне та необхідне, але нічого не приходило в голову. Так що я залишав усе саме таким, яким воно й було. Та, хоча й повторююсь, справді, я не займався анічим. Здавалось, що я надживав чогось. Якоїсь зміни. Або нежданого напливу валу наснаги. Чогось ваговитого. Вартого триматись саме з тим пафосом, який я виявляв тільки тоді, коли мене насправжки щось заохочувало. Коли навіть і не міг відволіктись від того, чим займався, та багато разів здавалось, що в мене не було вдосталь часу, щоби докінчити якийсь прозовий твір, поезію або навіть якусь ідею, що виникла майже спонтанно. Мовби з нічого. На жаль, заразом зі старінням та майже божевільна схотінка не виявлялась такою ж потужною. Може, через те, що з кожним новим днем я силкувався видавати з себе чим більше досконалого деміурга. Або, може, через те, що я опасувався помилитись саме у тих місцях, які повинні були з'єднатись доволі співзвучно у цілісність, яку в будь-якім випадку потрібно було перевірити ще декілька разів. Допоки не доходилося до передбачуваного результату. Отже розуміється, що час у цім випадку ставав визначальним чинником. Осібно час опочивку потрібний для забування напливу власних ідей; доконечному забуванню, аби повторити з іншої перспективи усе те, що можна було затіяти зовсім інакше, чим воно уже було надумано та занотовано. Та ні на мить навіть не піддавалось корективу. Прощляплений час, — думав я отепер, коли в мене вже не було часу. Коли зоставалася тільки одна доба. До завтра. До шостої вечора. Щонайпізніше до десяти хвилин на сьому.

Утім зараз, коли вже все було прогаяне, мені не залишалось нічого іншого, чим віддалитись якнайдалше від усіх тих, хто знав мене та з ким, осібно протягом останніх днів, я зміг зблизитись, та ще й тих, котрі, як підозрівав зразу, могли шкодувати через моє випадкове зникнення.

(Продовження на 34 с.)

Завтрашня смерть

(Продовження з 33 с.)

Ішлося про деяких друзів, з котрими я працював над десятками проектів, з котрими зустрічався, щоби писати щось важливе, як іноді подобалось називати деякі статті, які були опубліковані в різних престижних виданнях. Ще були й деякі сусіди, котрі допомагали мені безліч разів. Розуміється, в різних домашніх діяннях, через відсутність сім'ї, якої в мене не було ніколи. У цім випадку, я повинен пригадати особно Анну, ту літню жінку, яка повік турбувалась щодо мого раціону. Саме таким чином, водночас із плином часу саме Анна постала тією людиною, котрій я починав довірятися повністю. Щомісяця я виділяв їй доволі велику суму грошей, а натомість вона забезпечувала мені все необхідне. Та навіть мене й не цікавило, скільки з того, що я їй віддавав, вона залишала собі і скільки тратила на те, що приносила мені щодня. Та якщо все було саме так, як повинно було й бути, мене навіть і не цікавив інший аспект нашого пакту. Ба навіть і не затруднявся піддаватись різним даремним розрахункам, бо ж довіряв їй повністю. Їй, тій, котра, як припускав я тепер, могла б шкодувати пребагато, коли б довідалася про те, що я помер. Так що краще було б, – мислив я в ці моменти, – ліпше було б, коли б усі гадали, що я тільки від'їхав на довгий час. Та, вочевидь, не знаючи правди, може, іноді могли б згадати і мене, як когось близького. Та навіть якщо б і винуватили мене через те, що я більше не зв'язуюся з ними, однак я не міг би забути аніяк тих, котрі значили чимало для мене, та тих, з котрими, хоч як не силкувався б заперечувати, усе ж мене зв'язувало чимало почуттів.

Але і в цім, зовсім чужім просторі я не хотів викликати даремних труднощів. Осібно тих, які стосувались матеріального аспекту. Тож, дійшовши врешті-решт саме осюди, вирішив вдіяти щось доволі незвичне. Оскільки я міг оплатити своє перебування тільки дійсними банкнотами, попросив персонал адміністрації, якщо є така можливість, щоб вони якось-то приберегли деяку частину коштів, що мав при собі. Точніше, я попрохав, щоби вони поклали в безпечне місце усі мої реальні заощадження. В якийсь-то сейф або в щось подібне. Розуміється, що за відповідну послугу я повинен буду заплатити не-

обхідний процент, – пояснював я власникові готелю. Певна річ, що він погодився, хоч, як дав зрозуміти, зараз при всій цій технології, банківських картках тощо, подібний спосіб зберігати накопичену маєтність здавався якимось неадекватним. Але все ж, взамін на проценти, запропоновані за цю послугу, безсумнівно погодився зі всім та навіть запропонував берегти свої ощади в однім із найбезпечніших місць цілого готелю, а саме – у сейфі в його кабінеті. Він дав мені ще й запасний ключ та сказав, що, якщо його не буде поблизу, а мені саме в той момент потрібні будуть гроші, вистачить тільки звернутись до будь-кого з рецепції та, разом з тим хто буде тоді на зміні, я зможу увійти без жодних вагань у його персональний простір, як волів називати те чудове приміщення на першому поверсі, в його особистий кабінет. Казав, що все буде добре та що мені не слід би турбуватись щодо збереження моїх заощаджень. Ба навіть і розповів мені про один випадок, схожий з моїм, що відбувся доволі давно з іншим його клієнтом, з чоловіком, котрий зберігав у тім самім сейфі велику кількість дорогоцінних каменів. Та все, – продовжував пояснювати власник, – закінчилось тільки так, як повинно було скінчитись. Тобто, не відбулось анічого незвичного. «Лишень через те, – казав він, – що мене навіть не цікавило, звідкіля роздобув мій клієнт так багато діамантів, як і те, що саме збирається зробити з ними. Тому я й не панікував, мов якимось дитя або якийсь злочинець, і не оповістив про це різних компетентних діячів або правоохоронні органи». «Так!» – втрутився я, примушуючи його вірити в те, що мене ані трохи не цікавив цей факт, та пояснив, що моє прохання не повинно б викликати в нього жодної тіні страху або чогось подібного. Але скільки доброти та довіри не проявляла б людина поруч, було доволі очевидно, що я не міг видати справжнього мотиву моєї дії. Тобто те, що сховані в його сейфі гроші, були, насправді, сумою, яку треба буде витратити на мої похорони. Хоча й доволі незначні; необхідна подія, на якій будуть присутні тільки декілька чужинців; може, тільки мала частина персоналу цього готелю та нікого іншого. Нікого з тих, хто міг би сказати декілька зворушливих слів, описуючи моє життя або деякі головні моменти мого короткотривалого існування.

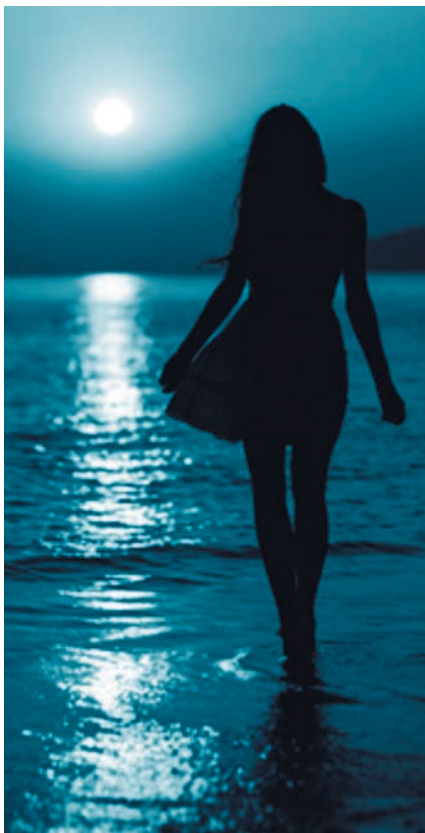
«Та ще дещо, – додав господар, після чого вияснив жінці з рецепції, чому будь-коли я міг входити в його кабінет, навіть і без нього. – Щось, що, звісно,

втішить вас, — сказав, торкнувшись приязно мого лівого плеча. — Хочу казати, що, починаючи із завтрашнього дня, можемо запропонувати вам кращий та похватний номер. Ополудні був звільнений один із номерів, що входять до уподобань майже всіх наших візитерів: комплектний доступ до набагато ширшого кола комунальних послуг, значно більше світла, ніж в інших кімнатах, і, розуміється, захоплюючий вид на море. А різниця, яку ви повинні заплатити, зовсім мізерна». Перелічуючи ще й інші деталі, яких я майже й не чув, бо, подумки вираховував із загальної суми запропоновану різницю, той, що знаходився переді мною, незалежно від його акторської гри, усе ж виявився доладною людиною, хоча ця зичливість зринала здебільше з його особистих інтересів. Я в цій ситуації не міг учинити нічого іншого, окрім як прийняти пропозицію, що надійшла так зненацька. І це я зробив одразу. Я погодився і навіть, видаючи той самий театральний вираз, мені зажадалося здатися задоволеним через немріяну можливість. Я подякував. Заплатив загодя рівно за тиждень перебування в готелі і за допомогою одного зі службовців підійнявся в 313-й номер.

І дійсно, все, про що оповів мені власник цього готелю, було саме таким, яким я й бачив. Ба навіть більше того. Картина, яка відкривалася за чималою скляною стіною, була насправді оманливою. Мені здавалось, що я знаходився десь в іншому місці. Десь за рубежами будь-якої реальності. У чомусь, що подобало на витівку, з якої вже не можна звільнитись аніяк. Тому що тут було забагато кольорів. Повітря ввижалось набагато чіткішим, ніж деінде, а морська синь, відірвана ніби від світла неба, віддаляючись, немов у звабній градації, ставала бірюзово-зеленою. Живим зеленим там, де зазвичай повинен був знаходитись обрій. Зеленість, яка проливалася скрізь, а іноді настигала навіть аж до берега. Виливалась на каміння і траву, як щось живе, змінюючи власну інтенсивність, імовірно, лише із волі спостерігача. Пронизувала все навкіл і навіть створювала враження, що ставала саме тим

вилиском, без якого не можна було навіть ані дихати. Поставала тональністю плаття тієї, котра тепер, коли я навіть вже й не знаходився саме тут та саме зараз, наче з рідкої безодні, вийшла саме з тієї вабної води. Вийшла, мов тінь, що набирала форму жіночого силуету побіжно з посиленням світла. Ставала все більш реальною, з кожним кроком, зробленим у мій напрям. Себто до пансіону, в якому я перебував і який, у ці миті, коли присутнім залишався лише час, здавався вельми ближчим до моря, яке, як мені починало здаватись, згагала ставало чимось іншим, хоча насправжки нічого так і не змінилось. Майже нічого. Ймовірно навіть ані в повітрі в ті моменти не ворухнулася ніяка крупинка пилу або піску. Або, може, все відбувалось тільки у моїй думці. Але до скількох здогадів я б не вдався, я знав, що все-таки щось-щось і насправжки відбувалось. Щось змінювалось навек або, щонайменше, на той час, який ще полишився для мого життя.

Лише день — і все. І більше нічого. Жодного додаткового моменту. Жодного подиху. Жодного кроку до моря, з якого вийшла вона; звідкіля починалося безбережжя. Де зараз все здавалось поживою вічної тиші. На початку хвили. Потім віти дерев. І врешті навіть спорадичні перехожі зупинялися в самих облудних місцях. Показникові стрілки годинника на понтоні також зупинилися. Навіть птахи заклакли десь над морем, як на кінострічці, що зупинилася вмить, через те, що в якийсь невідповідний момент перервався Інтернет. Якраз зараз, коли весь обшир став просто своєрідним макетом. Специфічною тривимірною картиною, в якій тільки я міг бачити її все більш витончений рух, те тіло досконалої симетрії, що близилось все більше і більше, просуваючись крізь навколишню окаменілість, мов через якийсь спорожнений від будь-якої форми життя простір, і врешті зупинившись прямо біля входу в готель, чекаючи, щоби я спустився.

Кінець

Із сучасної румунської прози • Iz сучасної румунської прози

Дан Клаудіу ТЕНЕСЕСКУ

ШЛЯХ МАВОК

(Уривок з роману)

(Продовження з № 312)

Мінодор Ришнов'яну, син зварника, який працював на трамвайних коліях, ремонтуючи їх, коли псувались, народився в Себерені, виріс без матері, при мачусі – чемній олтянці¹, що вмілою рукою керувала господарством, в якому не бракувало домашніх птиць і тварин.

Його Батько Васіле, високий і сильний, мов дуб, але млявий господар, був найліпшим працівником у бригаді зварників.

Гордий від народження і на заздрість своїм колегам завжди зодягнений у чистий костюм, білу сорочку, з краваткою на шиї, приходячи на роботу, переодягався в робочу забруднену маслом спецівку.

Завжди дуже уважно складав чистий одяг у свою металеву шафу, внутрішні стіни якої були прикрашені фотографіями відомих актрис і фотографією оголеної гімнастки, чемпіонки того часу.

Поводився, наче справжній городянин, мов його батько не був селянином з поблизу столиці.

Веселий, гулящий, але не через міру, йшов на всі весілля, а коли трішки підпивався, вилізав на стіл і співав, а музиканти починали грати „*Mă dusei să trec la Olit*”².

Свою дружину Мендіцу, гостру мов перець, яку батьки не хотіли віддавати за нього, викрав однієї ночі, коли буря нагрянула на село, яке знаходилось на березі річки Олт.

Познайомились місяць перед тим на танцях перед корчмою в одному з олтянських сіл, він нібито був там у відрядженні – монтував центральне опалення на дачі генерального директора.

По неділях не працював, то гаяв час в обох корчминах села, а також ходив на танці, які відбувалися наприкінці тижня у великій залі – колишньому зерносховищі сільського боярина.

Мендіца Ґуруяну, яку всі звали в селі Попиндиу, за прізвиськом її батька, гордилася своєю зачіскою та великою пазухою, у яку начебто заховала два кавуни.

Васіле сподобав дівчину з першого погляду, але зблизились нелегко, через її матір, яка не спускала з дочки очей.

Під час коротких перерв між танцями мати докучала Мендіці, що танцює надто притулена до хлопців, які обнімають її, тиснуть-горнуть до себе під час танцю.

– Уважай, небого, бо ці пройдисвіти міряють очима твою пазуху, навіть на музикантів не дивляться!

– Що ви, мамо! Хай дивляться, куди хочуть! Я танцюю з ними тільки тому, що люблю танцювати, яке мені діло до них.

І насправді Мендіцу не цікавили парубки, які задивлялись з відкритими ротами на неї, але коли побачила Васіле, відчула, як гарячий дроз пробіг її тілом.

Її вразили його постать та одяг, бо Васіле був зодягнений по-міському, з краваткою, підстриженим вусом та доглянутою зачіскою, яка світилась на сонці від олії для волосся.

Коли Васіле танцював вперше з нею, Мендіца відчула, як його сильна рука приємно тисне її пальці.

Опісля, коли танцювали танго, їй сподобався запах одеколону з троянд, яким пахли його одяг та волосся.

Тоді цілу ніч танцювала тільки з ним.

Іншим разом він пригостив її пивом та двома сосисками, а також купив їй всі листівки, які продавав директор культурного дому, завдяки яким вона стала королевою балу, і такий жест настільки вразив Мендіцу, що дозволила йому під час танцю цілувати

¹ Олтянка – жителька, або уродженка румунського регіону Олт.

² Пішов у брід через Олт (румунська народна пісня).

Із сучасної румунської прози • Із сучасної румунської прози

її волосся та шию, прислухаючись до незнайомих до тоді відчуттів.

– Хай не заставить тебе дідько втратити голову через отого городянина-пройдисвіта, бо такі, як оцей, сьогодні тут, а завтра – в Пітештах! – сварила мати Мендіцу.

– Здається, я вже втратила голову, – зізналась дівчина.

– Що? Ти здуріла?! Як так? Хтозна що він за птиця?!

– Мамо, він з тих, що працюють у Бухаресті, – гордо відповіла Мендіца. – Він має свою професію, не як лінюхи з нашого села, які влітку косять, а цілу зиму хроплять на печі.

– Дивись, бо скажу батькові! Втихомирся, бо інакше не побачиш танців!

Але дівчина закохалася в парубка і при першій нагоді розказала йому про свою розмову з матір'ю.

– А я, якраз хотів до тебе сватів посилати!

– Справді?! – зраділа Мендіца. – Посилай, може, віддадуть мене за тебе.

З радощів розказала батькові, що Васіле має намір її сватати.

– Навіть і не думай! – відрізав їй батько. – Хіба ти до віддавання? І за кого задумала віддаватись? За одного бозна звідкіля! Дивись, бо візьму прута і вижену твої примхи!..

– Але він мені подобається, – промовила зі сльозами в очах.

– Е, мені теж подобається... актриса та, як її звати?.. Джина, і ще забув як?.. Лоллобриджиди, чи як... І що з того? Осядься, дівуле!..

Мендіца плакала цілу ніч з головою під ковдрою, ніяк не могла заснути, а наступного дня розповіла Васілеві про свою розмову з батьком.

– Мендіцо, люба моя, я сильно кохаю тебе, щоб ти знала. Я хотів би, щоб ми були разом! Ти хотіла б? – запитав її.

– Хоч не питай, я хотіла б, але не можна... – ледь не розплакалась.

– Тоді втечемо разом! – сказав Васіле не думаючи довго.

– Куди? – здивувалась Мендіца.

– На вокзал! Опісля, до мене, до моїх, у Себені!

Мал. Василя Соколюка

– А не знайдуть нас?

– І, що як знайдуть, що було, те ся відбуло! Влаштуємо весілля, якого ще не було в селі! Опісля забудуть!

У ніч, коли вони втікали, буря згинала дерева до землі, а дощ періщив немилосердно, такої бурі вони ще не бачили.

– Це не на добре, це знак, що насердився Господь на нас, – перелякалась Мендіца.

– Та де! Якраз навпаки. Господь надіслав бурю, щоб прогнала всіх з вулиці, щоб ми могли втекти непомітно, – заспокоїв її Васіле.

Мендіца задумалась. Її почав охоплювати страх. Куди вона втікає? Не знає нікого там, куди веде її коханий. Приліпилась до його грудей і заплакала:

– Васіле, якщо ти відірвав мене від моїх, то май гадку за мене, бо там, куди ти ведеш мене, я не знаю нікого!

– Не журися! Берегтиму, як зіницю ока! Але зараз нам треба спішити, до вокзалу далеко, а в нас через дві години поїзд.

Дві постаті з калатаючими від переживань серцями, закутані в джутових мішках, спішили до вокзалу крізь дощ, крізь ніч, крізь бурю...

**З румунської переклав
Михайло Гафія ТРАЙСТА**

Володимир АНТОФІЙЧУК

ГІРЧИЧНЕ ЗЕРНЯ

Оповіді про основи християнського віровчення

(Продовження з № 313)

Звідки ми знаємо про Бога?

Усе, що ми знаємо про Бога, нам відомо із Біблії – зібрання святих книг християн. Великий український поет, філософ і богослов Григорій Сковорода (1722 – 1794) писав, що Біблія – “нашими предками полишений заповіт, що ховає в собі богознання”. “Нічому іншому нас Біблія не вчить, окрім богознання, але цим усьому навчає”, – підкреслював він.

Біблія (у перекладі з грецької означає книги) писалася протягом п'ятнадцяти століть майже сорока авторами – пророками й апостолами. Однак вражає єдине для всієї Біблії цілісне і несуперечливе розуміння сутності Бога. Люди, які писали біблійні книги, були натхненні Богом, і тому Біблія є одкровенням Божим. Безсумнівно, автором цих книг є сам Бог, а пророки лиш викладали високі істини Божі звичайною людською мовою. Таким чином, Біблія – це одкровення Боже, дане людству через вибраних ним для цього людей.

Біблія, яку називають також Святим Письмом, складається з багатьох книг, об'єднаних у Старий та Новий завіти.

У Старому Завіті, що містить п'ятикнижжя Мойсеєве, історичні, повчально-поетичні та пророцькі книги, розповідається про те, як Бог сотворив світ, про гріхопадіння людини, про пророків і пророцтва.

Новий Завіт, який складається із Чотириєвангелія, Апостола та Одкровення Іоанна Богослова, оповідає про народження і життя Спасителя – Сина Божого, Господа Ісуса Христа, про Його вчення і смерть в ім'я спасіння грішного людства та Його воскресіння, а також про життя перших християн.

Отже, хто щиро прагне богопізнання, повинен наполегливо і повсякчас вивчати Біблію, як це робили протягом усього свого життя великі українці – Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка. Бо, як писав Григорій Сковорода, “хто знає Бога, той знає план і шлях свого життя”.

А ось як свої враження від читання Святого Письма передав у вірші “Біблія” поет Володимир Вихрущ (1934 – 1999):

Мов ріки бистрина, пролітають літа,
Лиш надії жевріє віконце.
На столі, мов зоря, в мене книга свята,
Як веселка, що втілює сонце.

Вона мудрістю теж і для предків була,
Їх будила, щоби не заснули.
Розкриваю її, мов чистинь джерела,
Що ніколи не знало намули.

В ній і радість життя, і стремління предвічне,
І сумління, що чесно снує майбуття,
Книга мудрості ця – недоспівана пісня,
Що примножує силу і віру в життя.

Отже, знання про себе Бог відкрив тим, хто гідний був сприйняти його одкровення – пророкам і апостолам. Найголовніше, що ним відкрито, записане в Біблії.

Про молитву

Релігія, як уже відзначалося, – це зв'язок, єднання людини із Богом. Зв'язок цей – то своєрідна розмова Бога з людиною і людини з Богом. Бог говорить з нами через Своє Слово – Біблію. Тому, щоби знати, про що говорить Бог, треба читати Біблію.

Людина говорить із Богом у молитві. Отже, молитва – то наша розмова з Богом. Про що ця розмова?

У молитві ми славимо Бога і дякуємо Йому за спасіння, яке Він дав нам через Ісуса Христа.

У молитві ми дякуємо Богові за все, що Він дає нам: батьків, мир у нашій державі, їжу, одяг і багато іншого.

У молитві ми звертаємося до Бога з різними проханнями – великими і малими.

У молитві ми клопочемо перед Богом за інших, хто знаходиться у горі чи хворобі.

У молитві ми сповідаємося Богові, говоримо про все, що зробили поганого. Бо Він один може почути нас і простити нам усі наші провини.

А що потрібно робити для того, щоби Бог почув нашу молитву? Хто, як не сам Бог через Своє Слово може сказати, як нам з Ним говорити?! Але є деякі умови, яких ми повинні дотримуватися, бо без них наша молитва буде недійсною.

ХРИСТИЯНСЬКІ ЧИТАННЯ

Перша умова – віра. “І все, чого проситимете в молитві з вірою, одержите”, – читаємо в Євангелії від Матея.

Друга умова – смиренність перед Богом. Саме це мав на увазі Ісус Христос, розповідаючи притчу про митника і фарисея. Ось вона.

Двоє людей прийшли до церкви молитися. Один був фарисей, а другий – митник, який відбирав мито на овець. Фарисей став попереду і молився так: “Дякую, Боже, Тобі, що я не такий, як інші люди: здирики, неправедні, перелюбні – або як цей митник. Я пощу два рази на тиждень, даю десятину з усього, що тільки надбаю”. А митник стояв здалеку і навіть очей не смів до неба підняти, лиш бив себе в груди і говорив: “Боже, будь милосердний до мене, грішного!” Бог вислухав молитву митника, бо вона була щира та покірна, а фарисеєвої молитви слухати не захотів, бо він, замість того, щоб молитися, вихваляв себе.

Третя умова – любов до Бога і людей. Біблія сповнена прикладами молитов, почутих Богом; молитов за себе і за інших, молитов вголос і тихих, майже без слів. Усі ці молитви були щирими, вони йшли від серця, пройнятого любов'ю до Бога і людей. Це були молитви хвалебні і подячні, прохальні і покайні.

Є багато різних молитов, з якими віруючі звертаються до Бога, Богородиці, Ангела-Хоронителя, святих. Та є найголовніша молитва з усіх – “Отче наш”. Ця молитва називається Господньою. Так її названо тому, що дав її своїм учням сам Господь Ісус Христос.

Господня молитва складається із звертання, семи прохань та славослів'я.

Отче наш, що єси на небесах!

Господи, ми відвертаємося від усього земного, суєтного і в молитві звертаємося до Тебе, бо Ти, Отче наш небесний, повсякчас турбуєшся про нас. Прийми нашу молитву і вислухай наші прохання.

1. Нехай святиться ім'я Твоє!

Отче наш Небесний, ми хочемо прославити Тебе словами і вчинками нашими. Ти сотворив увесь світ. Ми поклоняємося Тобі!

2. Нехай прийде царство Твоє!

Отче наш, всі, котрі вірують у Тебе і люблять Тебе, будуть жити з Тобою. Ми радіємо цьому. Ми вдячні Тобі за це!

3. Нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі.

Отче наш, допоможи нам сприймати все, що з нами відбувається! Ми часто не розуміємо, що для нас добре, а що – погано. Але для нас добре те, чого Ти хочеш. Дякуємо Тобі!

4. Хліба нашого насущного дай нам сьогодні.

Дай нам, будь ласка, того, що нам потрібне кожного дня: дай нам їжу, питво, дай нам миру. Дай, будь ласка, всім людям на землі всього, в чому вони відчувають потребу.

5. Прости нам провини наші, які ми прощаємо винуватцям нашим.

Ми часто думаємо тільки про себе, ми хочемо все мати для себе. Ми часто засмучуємо Тебе. Прости нам. Але Ти ніколи не перестаєш любити нас. Допоможи нам думати про інших. Допоможи нам любити їх і тоді, коли вони засмучують нас.

6. І не введи нас у спокусу.

Допоможи нам не забувати про Тебе! Ми бажаємо служити Тобі і тільки Тобі.

7. Але визволи нас від лукавого.

Визволи нас від егоїзму, зазнайства, заздрості. Захисти нас від голоду, хвороби, війни. Поклади всьому цьому кінець. Хай згине усяке зло!

Бо Твоє є царство, і сила, і слава навіки. Амінь.

Господи, ми просимо в Тебе ласки і маємо тверду надію на здійснення всього того, чого просимо у Тебе. Без жодного сумніву віримо, що так воно буде. Істинно так.

Звертаючись до Бога з молитвою за себе, не забуваймо про свою країну, рідних, близьких і всіх, хто потребує Божого заступництва.

(Далі буде)

МІСЦЕВІ ВИБОРИ 2020 ГОЛОСУЙТЕ ЗА КАНДИДАТІВ СУР!

СОЮЗ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

Єдність
людяність
відповідальність

У ЄДНОСТІ МИ ЗДІЙСНИМО ЩЕ БІЛЬШЕ!

Місцевий розвиток

- ◆ залучення бюджетних коштів; ◆ підтримка місцевих підприємців та фермерів;
- ◆ залучення інвесторів з метою створення нових робочих місць;
- ◆ освоєння коштів з європейських фондів;
- ◆ оцифрування місцевого держуправління;
- ◆ розвиток місцевої інфраструктури; ◆ захист навколишнього середовища;
- ◆ залучення членів громади до процесу прийняття рішень.

Охорона здоров'я

- ◆ заснування, ремонт та оснащення медичних закладів;
- ◆ залучення сімейних лікарів до сільської місцевості;
- ◆ сприяння у заснуванні нових аптек.

Освіта

- ◆ підтримка середньої освіти;
- ◆ організація тематичних конкурсів для дітей та молоді;
- ◆ модернізація та оснащення дитсадків та шкіл;
- ◆ підтримка успішних учнів та переможців учнівських олімпіад.

Релігія

- ◆ підтримка усіх культових закладів;
- ◆ організація спільних заходів;
- ◆ співфінансування проєктів, здійснюваних культовими закладами.

Культура

- ◆ заснування культурних центрів;
- ◆ організація тематичних культурних заходів;
- ◆ укладання партнерства з культурними установами.

Партнерство

- ◆ партнерства для розробки та здійснення транскордонних проєктів;
- ◆ партнерства для залучення коштів з європейських фондів;
- ◆ укладання місцевих партнерств з метою вирішення комплексних проблем місцевих громад.

Спільнота

- ◆ розробка та реалізація програм для людей літнього віку та осіб з обмеженими можливостями;
- ◆ впровадження соціальних програм та проведення благодійних акцій;
- ◆ оцифрування/оснащення сільських бібліотек та забезпечення безкоштовного інтернету в громадських місцях;
- ◆ організація спортивних змагань.